

रविवार पुरवणी १० मार्च २०२४

तोच खरा महिला दिन !

जगन घाणेकर,
घाटकोपर, मुंबई

८ मार्च हा जागतिक महिला दिन म्हणून जगभर साजरा केला जातो. भारतातही या दिवसाची विशेष क्रेझ असते. आपल्या कर्तृत्वाने नावलौकिक मिळवलेल्या स्त्रियांचा या दिवशी विविध कार्यक्रमांतून, वृत्तवाहिन्यांतून, वृत्तपत्रांतून गौरव केला जातो. महिला दिनाच्या निमित्ताने ऑनलाईन विक्रीच्या संकेतस्थळांवरसुद्धा महिलांसाठी विशेष सवलती दिल्या जातात. खासगी कार्यालयांतून महिला अधिकाऱ्यांचा गौरव केला जातो, हे सर्व पाहिल्यावर एक प्रश्न पडतो कि स्त्री ही केवळ एक दिवस गौरवण्याची बाब आहे का ? या भारतभूमीचा, येथील प्राचीन हिंदू संस्कृतीचा अभ्यास केल्यास येथे स्त्रीला नेहमीच सर्वोच्च स्थान दिले गेल्याचे लक्षात येईल. हिंदू धर्मशास्त्राने स्त्रीला शक्तिरूप मानले आहे. कोणतेही कार्य असो वा संकल्प, त्यासाठी शक्ती अनिवार्य आहे. शक्तीविना कोणताही जीव अथवा वस्तू निर्जीव स्वरूप असते. शक्तीचा सन्मान करणारी या देशात ५१ शक्तिपीठे आहेत, त्यांतील साडेतीन शक्तिपीठे आपल्या महाराष्ट्रात आहेत. सज्जनांच्या रक्षणार्थ आणि दृष्टांच्या संहारार्थ शक्तीने आपले मारक रूप वेळोवेळी प्रकट करून असुरी शक्तीचा विनाश केल्याचे आपण धार्मिक कथांतून, मालिकांतून वाचले आणि पाहिले आहे. ज्या दृष्ट शक्तीपुढे देवताही हतबल झाल्या अशांचा नाश देवींनी आपल्या अगाध सामर्थ्याने केला आहे. रामायण घडले ते माता सीतेच्या हरणामुळे, महाभारत घडले द्रौपदीच्या अपमानामुळे. स्त्रीचा सन्मान करण्याची आणि तिच्या रक्षणासाठी सर्वस्व पणाला लावण्याची शिकवण येथील संस्कृती आपल्याला देते. वीरमाता जीजाउंनी शिवाजी महाराजांना बालपणीच शौर्याचे, अन्यायाच्या प्रतिशोधाचे, जनतेचे सर्वस्वी कल्याणाचे बाळकडू पाजले नसते, तर कदाचित या देशाला हिंदवी स्वराज्य संस्थापक छत्रपती शिवराय लाभले नसते. एवढा गौरवशाली इतिहास ज्या भारतभूमीला लाभला आहे त्या भारतात आज स्त्रियांच्या सुरक्षेचा प्रश्न गंभीर होत चालला आहे.

गेल्या काही वर्षांमध्ये स्त्री अत्याचाराच्या घटनांमध्ये कमालीची वाढ झाली आहे. बलात्कार, विनयभंग, अपहरण, कौटुंबिक हिंसाचाराच्या घटनांमध्ये दिवसागणिक वाढ होत आहे. सप्टेंबर २०२३ मध्ये महाराष्ट्र पोलिसांच्या संकेतस्थळांवर प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या आकडेवारीनुसार महिलांसंदर्भातील गुन्ह्यांमध्ये राज्यात मुंबई आघाडीवर असल्याचे लक्षात येते. अन्य जिल्हांच्या तुलनेत स्त्री अत्याचाराचे गुन्हे मुंबईत चार पटीने वाढले आहेत. २०२३ वर्षांच्या सुरुवातीपासून पुढील आठ महिन्यांत मुंबईत विनयभंग, छेडखानीच्या १ हजार २५४ घटना घडल्या होत्या. याच कालावधीत ५४९ महिला-तरुणींवर बलात्कार झाल्याच्या गुन्ह्यांची नोंद मुंबई पोलिसांनी केली होती. केवळ ८ महिन्यांतील ही आकडेवारी पाहता मुंबईत महिला किती असुरक्षित आहेत याची कल्पना येते. मुंबई पाठोपाठ पुण्याची अवस्थाही याहून वेगळी नाही. राज्याची सांस्कृतिक राजधानी म्हणून ओळख असलेल्या पुण्यात आठ महिन्यांत छेडखानी केल्याच्या ३६४ घटना घडल्या, तर १२४ महिलांवर बलात्कार झाल्याचे गुन्हे दाखल करण्यात आले. पुण्यापाठोपाठ नागपूरमध्येही स्त्री अत्याचाराच्या घटनांमध्ये ८ महिन्यांत कमालीची वाढ झाली आहे. अत्याचाराला बळी पडलेल्यांमध्ये शाळकरी आणि महाविद्यालयीन मुलींची संख्या अधिक आहे. महिला अत्याचारांच्या घटनांच्या बाबतीत बदनामीच्या भयापोटी किंवा अन्य दबावामुळे सर्वच गुन्ह्यांची नोंद पोलीस दरबारी होत नाही त्यामुळे प्रत्यक्ष हा आकडा यापेक्षा कितीतरी अधिक असू शकतो.

राज्यातील स्त्री अत्याचाराच्या वाढत्या घटना मनाला अस्वस्थ करणाऱ्या आहेत. पोलीस असो, शिक्षण असो वा वैद्यकीय क्षेत्र कोणतेच क्षेत्र आज महिलांसाठी .

सुरक्षित राहिलेले नाही. ज्या क्षेत्रांवर महिला डोळे झाकून विश्वास ठेवत असत त्या क्षेत्रातही वासनांधांचा भरणा झाला आहे. स्त्री मग ती कोणत्याही वयाची असो, आज सुरक्षित राहिलेली नाही. चरितार्थ चालवण्यासाठी नोकरीनिमित्त घराबाहेर पडणारी स्त्री खासगी कंपन्यांतील लैंगिक शोषणाला बळी पडू लागली आहे. नात्यातील मंडळींकडून केल्या जाणाऱ्या शोषणाचे प्रमाणही वाढू लागले आहे. स्त्रीच्या निर्बलतेचा फायदा घेऊन संधी साधण्यासाठी टपून बसलेल्या वासनांधांची संख्या समाजात वाढू लागली आहे. स्त्री अत्याचारविरोधी कायदे अधिक कठोर करूनही स्त्री अत्याचारांच्या घटनांमध्ये तिळमात्र घट न होता वाढच होत चालली आहे. राज्यात महिला अत्याचाराचे ९६ टक्के, बलात्काराचे ९८.४९ टक्के आणि अल्पवयीनांवरील अत्याचाराचे ९९ टक्के गुन्हे उघडकीस आल्याची माहिती राज्याचे उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी नुकतीच आपल्या अधिकृत X खात्यावरून दिली. माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी उघडकीस आलेल्या गुन्ह्यांची माहिती दिली असली तरी उघडकीस आलेल्या गुन्ह्यांपैकी किती गुन्हे न्यायालयात तग धरतात आणि किती गुन्हेगारांना शिक्षा मिळते याबाबत फडणवीस सांगू शकतील का ? गुन्हेगारी कृत्यांना चाप बसण्यासाठी आणि गुन्ह्यांची मीमांसा करून गुन्हेगारांना दंडित करण्यासाठी देशात न्यायपालिका कार्यरत आहे; मात्र न्यायपालिकेचा रटाळ कारभार, यादरम्यान गुन्हेगारांना पुरावे नष्ट करण्यास मिळणारी मोकळीक, पोलिसांवरील राजकीय दबाव, पोलीस व्यवस्थेतील भ्रष्टाचार यांमुळे उशिरा मिळाला तरी तो न्याय असेलच याची शाश्वती नसते.

महिला अत्याचारांच्या घटना रोखण्यासाठी राज्यात दामिनी आणि निर्भया पथक कार्यरत आहेत. मात्र स्त्री अत्याचाराचा वाढता आलेख पाहता त्यांना अधिक सक्षम करण्याची आज आवश्यकता आहे. बलात्कारासारख्या घटनांमध्ये गुन्हेगारांना शिक्षा मिळण्याचे प्रमाण आपल्याकडे अगदीच नगण्य आहे, परिणामी गुन्हेगारांमधील भय लुप्त होत चालले असून अशा स्वरूपाचे गुन्हे गेल्या काही वर्षांत कमालीचे वाढले आहेत. रांडेगावच्या पाटलाने एका अबला स्त्रीवर अत्याचार केल्याचे कळताच छत्रपती शिवाजी महाराजांनी त्याचे हात पाय तोडण्याचे आदेश देऊन अशा गुन्ह्यांविषयी रयतेमध्ये कायमस्वरूपी भय निर्माण केलेच शिवाय स्वराज्यातील स्त्रियांनाही सुरक्षित केले. स्त्री अत्याचारांच्या गुन्ह्यांमध्ये तत्परतेने आणि कठोर शासन केले गेले तरच गुन्हेगारांमध्ये भय निर्माण होते, हेच या प्रसंगातून सिद्ध होते. त्यामुळे स्त्री अत्याचाराचा चढता आलेख थांबवायचा असेल तर शिक्षाही स्वराज्याप्रमाणेच असायला हवी.

आजच्या स्त्रीपुढे कोणत्या मॉडेलचा किंवा नटीचा आदर्श असून चालणार नाही. आजच्या स्त्रीपुढे आदर्श हवा आपल्या पराक्रमाने शत्रूला नामोहरम करणाऱ्या झाशीच्या राणीचा, अहील्याबाई होळकरांचा, वीरमाता जिजाऊंचा, राणी पद्मिनीचा आणि राणी चेन्नम्माचा. जेव्हा प्रत्येक स्त्री स्वतःचे रक्षण करण्यास सक्षम होईल, तेव्हा कोणाची हिंमत होणार नाही तिच्याकडे वाकड्या नजरेने पाहण्याची. यासाठी प्रत्येक शाळेमधून मुलींसाठी स्वरक्षण प्रशिक्षणाचे नियमितपणे धडे दिले जावेत. येणाऱ्या प्रतिकूल प्रसंगाला कसे सामोरे जावे आणि त्याचा प्रतिकार कसा करावा याचे अद्यावत ज्ञान प्रत्येक मुलीला शालेय जीवनापासूनच दिले जावे. जेणेकरून आज नाहीतर येणाऱ्या काही वर्षांत याचे सकारात्मक परिणाम आपल्याला नक्कीच दिसतील. राज्य सरकारने यासाठी पुढाकार घेण्याची आवश्यकता असून स्वरक्षणासाठी सिद्ध होणाऱ्या मुली भविष्यात समाजातील वाढत्या स्त्री अत्याचारावर नक्कीच अंकुश आणू शकतात.

ज्या दिवशी स्त्री अत्याचाराच्या आलेखला उतरती कला लागेल, ज्या दिनी स्त्रियांविषयी सन्मानाची भावना समस्त समाजात निर्माण होईल तोच खऱ्या अर्थाने महिला दिन असेल.

मनाच्या हिंदोळ्यावर

बाबू घाडीगांवकर,
त्रिंबक, ता. मालवण.
मो. ९४२१७९५५५५.

ती सेलिब्रिटी

आजचा आठ मार्च तिच्या ध्यानीमनीही नाही. नेहमीप्रमाणे ती घरातलं आवरून कामावर गेली. तिची कामं तरी किती, एक की दोन? दररोज चक्क चार घरची धुणी-भांडी, लादी, कपडे ती करते. त्यांपैकी एका घरचं जेवणही तिला बनवावं लागतं. त्या घरात सगळं छानशौक आहे, सुबत्ता आहे, पैसाअडका सारं काही आहे. पण जेवण करणारी कोणी माणसं नाहीत. वृद्धापकाळात शरीरानं जर्जर झालेलं एक म्हातारं जोडपं त्या घरात राहतं. दोन्ही मुलं पार अमेरिकेत स्थायिक झालेली. पण इतर घरांचं आवरून ती मोठ्या आपुलकीने त्या दोघांचं सगळं करते. तिला या कामाचा पैसा तर मिळतोच, पण म्हाताऱ्या कोताऱ्या माणसांची सेवा केल्याचं फार मोठ्ठं समाधान तिला लाभतं. मोलकरणीसारखंच हे काम असलं तरी ती या कामाला 'पुण्य्याचं' काम मानते. म्हातारा, म्हातारी दोघंही दररोज तिचीच वाट बघतात. ती दोघं काम करता करता तिच्याशी गप्पागोष्टीही करतात. एखाद्या सणासुदीस तिला नवी साडी, पोरांना कपडालता तेच देतात. तेही पगार आणि हिशेबाच्या बाहेर.

मात्र तिच्या संसारात ती तशी सुखी नाही. तरी आपलं दररोजच्या आयुष्याला चिकटलेलं दारिद्र्य ती कधी दुसऱ्यांना बोलून दाखवत नाही. त्या कामावरच्या म्हाताऱ्यांप्रमाणेच तिला तिच्या सासुचंही सगळं करावं लागतं. आता जवळपास पाच सहा वर्षे झाली असतील, तिची सासू अंधरुणावर आहे. तिचं सगळंच अंधरुणावर. उजव्या बाजूस लकवा गेल्याचं निमित्त झालं आणि ती अंधरुणावर पडली. तिच्या तब्येतीत तशी काही म्हणण्यासारखी सुधारणा नाहीच, पण तरी तिला वेळच्या वेळी औषधं, गोळ्या घ्याव्याच लागतात. महिन्यातून एक दोनदा स्पेशल शिक्षा करून दवाखान्यात न्यावं लागतं. तिचं दररोजचं सगळं करण्यापासून ते तिचा दवापाण्याचा खर्च करेपर्यंतचा खर्च तिलाच करावा लागतो. नाहीतर दुसरा खर्च करणारा कोणी नाहीच. नाही म्हणायला तिचा नवरा आहे. पण केवळ 'कुंकवाचा धनी'. चारचौघांत कोणी विचारलं, "आहे का गं तुझा नवरा?" तर "हो, आहे!" म्हणण्यापुरता. तसा तिचा प्रेमविवाह. पण आज तिला त्या विवाहाला प्रेमविवाह म्हणण्याची लाज वाटते.

त्या धोक्याच्या वयात पोरींना काही कळत नाही हेच खरं. मागचा पुढचा विचार न करता ती त्याच्या प्रेमात पडली नि पुढे स्वतःच्याच मर्जीने एके दिवशी पळून जाऊन तिने त्याच्याशी लग्नाची गाठ बांधली. नव्याची नवलाई संपली तेव्हाच तिला नवऱ्याचे एकेक गुण दिसायला सुरुवात झाली. सकाळ संध्याकाळ केवळ दारू 'ढोसून' गप्पगार पडून राहणारा तिचा नवरा एक दमडीही कमावीत नाही. उलट तिच्या मागे दररोज तगादा लावून

लावून दररोजच्या दारूची 'सोय' करतो. मात्र असं असलं तरी तिच्या संसारवेलीवर दोन गोंडस फुलं उमललीत बरं. थोरली छकुली आता सातवीत तर धाकटा सोनू तिसरीत शिकतो. दोन्ही मुलं शाळेतल्या अभ्यासात अव्वल आहेत. पण नशीबाच्या अवघड फेऱ्यांत पुढे त्यांचं काय आणि कसं होईल याचीच चिंता तिला भेडसावत राहते.

आज पहिल्याच घरात तिचं छान स्वागत झालं. "हॅप्पी वुमन्स डे..." म्हणत आणि एक छानसं गुलाबाचं कोमल फूल तिच्या राकट हातांत देत मालकिणीनं तिचं गोड स्वागत केलं. कामास सुरुवात करण्याआधी तिला चहा, मिठाईचा पुडा आणि पाचशे रुपयांची कोरी करकरीत नोट तिच्या हातात कोंबली. तिने ते 'बक्षीस' मळकट पिशवीत ठेवून कामास सुरुवात केली. आजचा दिवसच खास होता. कारण त्यानंतर पुढच्या चारही घरांतून तिचं असंच गोड आणि घसघशीत स्वागत झालं. दिवसभराची कामं आटोपून घरी परतताना आज ती जाम खुश होती. पोरांसाठी मिठाई होतीच. पण तिने पिशवीतल्या मळकट पर्समधील पैशांतून सासूसाठीच्या आवश्यक गोळ्या व अधिकची औषधं घेतली.

रस्त्याने चालताना तिचं पाहिलं तर एका ठिकाणी महिला दिनानिमित्त भरगच्च कार्यक्रम सुरु होता. महिलांची फार मोठी गर्दी तिथे होती. तिने थांबून सहज डोकावून पाहिलं तर तिथल्या कार्यक्रमाच्या फार मोठ्या स्टेजवर 'कर्तृत्ववान' महिलांचा सन्मान सोहळा सुरु होता. मोठ्या कुतूहलाने ती हातातली पिशवी संधाळीत थोडी पुढे सरकली. स्टेजवरच्या सत्कारमूर्तीचा परिचय, कर्तृत्वाची भरारी ऐकून ती थक्क झाली. नकळत तिच्या तोंडून शब्द बाहेर पडले, "किती अचाट काम करतात ना काही काही बाया...?" मात्र तितक्यातच एक सुरक्षारक्षक बाई तिच्या दिशेने धावत आली. "कोण गं तू? इथे कुणाबरोबर आलीयस? पास आहे का तुझ्याकडे?" म्हणत तिने तिच्यावर प्रश्नांचा भडिमार केला.

ती बावरली, घुटमळली. तिचा तसा चेहरा बघून त्या 'रक्षक' बाईनं तिला मोठ्या दमात ओरडून बाहेर घालवलं. मात्र तिचा अपमान झाला असं तिला वाटलं नाही. ती मुकाट्याने तिथून बाहेर पडली. तिने नेहमीचा रस्ता पकडला. स्वतःशीच "तिथे तर कर्तृत्ववान महिलांचा सन्मान, सत्कार. तिथं आपलं काय काम? आपणच खरंतर तिथं घुसायला नको होतं..." अशी स्वतःची समजूत घालत, ओठातल्या ओठात पुटपुटत ती तिच्या घरापाशी कधी आली, तिचं तिलाही कळलं नाही.

आरोग्य वार्ता

निरोगी जीवनासाठी आरोग्यदायी गोष्टी

- आपल्या वजनाकडे कायम लक्ष ठेवा आणि वजन योग्य राखा. वजन वाढले तर त्यामुळे अनेक गंभीर आजारांना तोंड द्यावे लागेल .
- दररोज किंवा दर आठवड्याला वजन मोजा. त्यामुळे तुम्हाला तुमच्या आहारात व व्यायामात योग्य ते बदल करता येतील.
- जंक फूड व फास्ट फूडचे सेवन मर्यादित करा आणि संतुलित आहार घ्या.
- नियमित व्यायाम करा आणि शारीरिकदृष्ट्या सक्रिय व्हा. जिममध्ये जाणे जमत नसल्यास घरीच व्यायाम करणे ही चांगली कल्पना आहे.
- दररोज किमान तीस मिनिटे चालणे किंवा सायकलिंग किंवा योगासने करणे तब्येतीसाठी उत्तम आहे.
- रोज सकाळची न्याहारी करण्यास विसरू नका. आहारात प्रोटीन व फायबरचे प्रमाण अधिक ठेवा व फॅट्स आणि साखरेचे प्रमाण मर्यादित ठेवा. ताजे, सकस व पौष्टिक जेवण घ्या.
- रोगप्रतिकारक शक्ती चांगली ठेवण्यासाठी रोजच्या आहारात ऋतूप्रमाणे फळे व भाज्यांचा समावेश करा. जरूर पडल्यास डॉक्टरांच्यासल्ल्याप्रमाणे व्हिटॅमिन्स घ्या .कारण अनेक व्हिटॅमिन्स आपल्याला रोजच्या अन्नतून मिळतीलच असे नाही.
- व्हिटॅमिन A, B6, B12, C, D आणि E, तसेच जस्त, लोह, तांबे, सेलेनियम आणि मॅग्नेशियम हे पोषक घटक आपल्या शरीराचे कार्य योग्य प्रकारे चालण्यासाठी आवश्यक असतात. म्हणून त्यासाठी आवश्यकता असेल तर डॉक्टरांना विचारून मल्टीव्हिटॅमिन सप्लिमेंट घ्या.
- दररोज योग्य प्रमाणात पाणी प्या आणि हायड्रेटेड रहा. बाजारात मिळणाऱ्या साखरयुक्त पेयांचे सेवन शक्यतोवर टाळा किंवा मर्यादित ठेवा. त्याऐवजी नारळपाणी, ताक, लिंबू सरबत, घरी काढलेले फळांचे ताजे रस यांचे सेवन करणे फायदेशीर आहे. पण यातही अतिरिक्त प्रमाणात साखर घालू नका. साध्या पाण्याबरोबरच डिटॉक्स वॉटर किंवा इन्फ्युज्ड वॉटर प्या.
- कामाचे काही तास सोडल्यास इतर वेळेला डोळे व संपूर्ण आरोग्य जपण्यासाठी स्क्रीनटाईम मर्यादित ठेवा.
- आपल्याला पुरेशी झोप व विश्रांती मिळाली नाही तर आपली रोगप्रतिकारक शक्ती कमी होते आणि मेंदूवर देखील वाईट परिणाम होतो. म्हणूनच दररोज रात्री सात ते आठ तासांची झोप घेणे आवश्यक आहे.
- धूम्रपानामुळे शरीराची प्रचंड हानी होते व अनेक गंभीर रोगांचा धोका निर्माण होतो. म्हणूनच धूम्रपान पूर्णपणे टाळा. तंबाखूजन्य पदार्थांचे सेवन अजिबात करू नका. मद्यपानामुळेही लिक्वर व किडनीच्या आरोग्यावर परिणाम होतात त्यामुळे शक्यतोवर मद्यपान करणे टाळा किंवा मद्यपानाचे प्रमाण मर्यादित ठेवा.
- आपल्या मानसिक आरोग्याचा शारीरिक आरोग्याशी खूप जवळचा संबंध आहे. त्यामुळे मानसिक आरोग्य जपणे देखील तितकेच महत्वाचे आहे. प्राणायाम व ध्यानधारणा करणे, रोजनिशी लिहिणे, छंद जोपासणे, निसर्गाच्या सानिध्यात वेळ घालवणे यामुळे मनावर सकारात्मक परिणाम होतात आणि मानसिक आरोग्य चांगले राहण्यास मदत होते.

साप्ताहिक सदर तिचा गौरव

चित्रा अविनाश नानिवडेकर,
सफाळे- पालघर.
मो. 9969669523

लेखिका परिचय :

चित्रा नानिवडेकर या प्रथितयश लेखिका व संवेदनशील कवयित्री आहेत. समाजात वावरताना आपल्या अवती भवती दिसणाऱ्या, दैनंदिन जीवनात जगताना पावलोपावली संघर्ष करणाऱ्या स्त्रियांच्या कर्तृत्वावर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न चित्रा नानिवडेकर आपल्या साप्ताहिक सदरातून करणार आहेत.

रुठे रुठे पिया...!!

मी तिसऱ्या वर्षाची स्टुडंट असतानाचा एक प्रसंग आठवतोय... रविवारी दूरदर्शन वर जया भादुरी आणि गोल्डी चा कोरा कागज पिक्चर पाहिला. दुसऱ्या दिवशी वॉर्ड मध्ये काम करताना सहजच त्यातलं "रुठे रुठे पिया...मनाऊ कैसें" गुणगुणत कामं करत होते. अचानक सिनियर सिस्टर लक्ष्मी जोरात म्हणाली

"गप्प बस ग...सारखं रुठे रुठे पिया...म्हणू नकोस. लग्न बिग्न झालं नाही म्हणून असली राग अनुराग वाली गाणी आवडतात तुम्हा मुलींना. प्रत्यक्षात असा रुठणारा...कशा कशावर रागावणारा पिया आय मीन नवरा मिळाला की बघ कशी हालत होते. पिक्चर पर्यंत ठीक असतं खऱ्या आयुष्यात असा पटकन विसरत नाही काही पिया"

"सॉरी सिस्टर" हा परवली चा शब्द पुटपुटत मी गप्प बसले.

ह्या सिस्टर नेहमी उदास आणि आपल्यातच मग्न असायच्या. माझं फुलपाखरी वय असल्यामुळे मी जास्त खोलात जात नव्हते. पण दुसऱ्या सिनियर कडून समजलं त्यांचा नवरा एक नंबरचा कोपीष्ट आणि तऱ्हेवाईक स्वभावाचा होता.

एकदा भरपूर पाऊस झाला होता. आमचं हॉस्पिटल परेल ला. सिस्टर हिंदमाता ला रहात. त्या दिवशी त्यांची सेकण्ड शिफ्ट होती. रात्री नऊ नंतर घरी जायला कंबर भर पावसात जायचं दिव्य कोण करणार...मेट्रन ने सगळ्यांना हॉस्टेल वर राहायची सोय केली. पण केवळ नवऱ्याच्या भीतीने हया कंबर भर पाण्यात वाट काढत काढत रात्री 10.30 च्या सुमारास घरी कशाबशा पोहचल्या. पण हया तऱ्हेवाईक नवऱ्याने त्यांना घरात घेतलं नाही. इतका वेळ का लागला यायला म्हणून. ह्या तशाच कुडकुडत दोन तास बाहेर उभ्या होत्या. शेवटी सासऱ्यांनी मुलाला दम भरला तेंव्हा आत घेतलं. पण नवरा चार दिवस तोंड फुगवून बसला होता. असं सहन करणारी 'ती' त्या काळातच असेल असं नाही.

पुढील आयुष्यात पण असे पुष्कळ संसार बघितले की त्यात जोडीदार खरंच कोणत्याही क्षुल्लक कारणावरून "रुसत" असे.

एका मैत्रीणीला तिच्या कडून दूध ओतास गेले म्हणून आठ दिवस नवऱ्याच्या मौनाशी सामना करावा लागला. म्हणजे दूध महत्वाचं की जी लग्न करून आपल्या सेवेला आणलेली बायको? ती मैत्रीण मनातून तुटली असेल पण अपराधी मनाने आठ दिवस अर्धा झाली असणार. बरं ह्या जाचा बदल कोणाला सांगणार?

बऱ्याच घरात नवरे इतरांशी इतके मनमिळाऊ पणे बोलतात की बाहेरच्यांना कळणार सुद्धा नाही की ह्याच्या बायकोला काय त्रास आहे. ते म्हणतात ना "वहाण लागते त्यालाच ते दुःख कळतं" तशातली गत. नवरेच असे "रुठे.. रुठे पिया" नसतात बरं का ? बऱ्याचदा हा रोल बायकांचा पण असतो. आपण कसे आपल्या नवऱ्याला मुठीत ठेऊ शकतो हया साठी लहानसहान गोष्टींचा बाऊ करून तोंड फुगवणाऱ्या बायका सुद्धा पाहिल्यात.

आमच्या ट्रेन मध्ये अशीच एक मैत्रीण आमहाला तिच्या रुसण्याची कहाणी अगदी तिखटमीठ लावून सांगत असायची. आज काय तर त्याने माझ्या भाजीत खोड काढली.. मी चक्क सगळी भाजी त्याच्या देखत मोलकरणीला दिली. तिच्या नवऱ्या ने कथिकाळी हिच्या माहेरी त्याच्याकडे दुर्लक्ष झालं ते त्याने बोलून दाखवताच ...हिने जो रुद्रावतार धारण केला. घरातली भांडी आपटन, वस्तू आपटन असं सुरू होतं. तरीही नवरा लक्ष देत नाही, म्हणताना ही म्हणे रात्रीच माहेरी गेली. शेवटी त्याने सॉरी म्हटलं. न्यायला आला. तेंव्हा राग आवरून घरी आली.

खरंच...! राग रुसवा असावा संसारात. त्याशिवाय माणूस आपल्या मनातील उद्वेग बाहेर काढू शकत नाही. पण इतका पराकोटीचा राग नसावा की जोडीदार मनातून तुटत तुटत संसार करीत राहावा. ह्याचा हळूहळू शारीरिक आणि मानसिक परिणाम आजरांच्या रूपाने उफाळून येतो. कितीही मधाळ आवाजात मोहंमद रफी ने

"हा रुसवा सोड सखे पुरे हा बहाणा...सोड ना अबोला"

म्हटलं तरी राग रुसव्यामुळे मनाला आणि पर्यायाने संसाराला धरं पडायची ती पडतात. तुम्हाला काय वाटतं? अभिप्रायाची वाट बघते.

अध्यात्म

ज्योतिर्विद
उदय दुदवडकर,
बुरंबावडे- देवगड
मो. ८३९००५३९८४

प्रेम आणि स्वास्थ्य

मागील भागात आपण तमोगुण याबाबत थोडक्यात जाणीव करून घेतली. तमोगुणातील दोषांची शुद्धी आणि निरसन करणारा त्रिगुणातला एक गुण सत्वगुण आहे. सदर भागात आपण सत्वगुण विचारात घेऊ.

ईश्वरावर प्रेम, विवेकी वृत्ती, परमार्थाची आवड, धार्मिक व आध्यात्मिक ज्ञानाची ओढ, परमेश्वराच्या कथांची गोडी, भजन-कीर्तनाची आवड, निस्वार्थी परोपकार, सद्भाव, विनयशीलता, नम्रता, सहिष्णुता, सर्वसमभाव, दुसऱ्याच्या जागी स्वतःला ठेवून दुसऱ्याला समजून घेण्याची वृत्ती, स्वावलंबन, प्रसंगावधानता, कर्तव्य प्रवणता ही व अशी अजूनही काही प्रमुख लक्षणे सत्वगुणाची सांगता येतील.

सत्वगुण ज्ञानासक्त असल्यामुळे अज्ञानाचा शेवट करून परमार्थ साधून देतो. तमोगुण जसा पापाचे मूळ आहे तसा सत्वगुण पुण्याचे मूळ आहे. तमोगुण सर्वनाशक, दुःखदायक, प्रगतीरोधक आहे तर सत्वगुण सर्वसाधक, सुखदायक, प्रगतीकारक आहे. सत्वगुण अंगी बाणवल्याने दुःखांचा विसर पडतो. भक्तीमार्ग सापडून परमार्थ साधतो आणि मोक्षगती प्राप्त होते.

सत्वगुणी माणसाला परमार्थाची आवड उत्पन्न होते आणि आत्मतत्त्वाची गोडी निर्माण होते. सहजच परोपकार करण्याचे त्याच्या मनात येत असते. सत्वगुणी माणूस स्वतः यजन (स्वतः केलेला यज्ञ) करतो तसेच याजन (दुसऱ्याकडून करवून घेतलेला यज्ञ) करतो. अध्ययन (स्वतः केलेला अभ्यास) करतो आणि अध्यापन (दुसऱ्यास शिकवण्याचे काम) करतो. कोणतीही अपेक्षा न बाळगता विवेकाने गरजूला गरजेला पूरक असे (आपण दाता आहोत असा अहं मनात न राखता) दान करतो. आपल्याकडे जे आहे ते परमेश्वराचे असून आपण केवळ त्याचे उपभोगी असण्याबरोबरच रक्षणकर्ते आहोत याची जाण सत्वगुणी व्यक्तीला असते. त्याचप्रमाणे जे आपल्या प्रापंचिक हक्काचे नाही त्याचा उपभोग घेण्याचा आपल्याला अधिकार नाही हेही सत्वगुणी व्यक्ती जाणते. यामुळे सत्वगुणी व्यक्तीकडून लबाडी, फितुरी, बेबनाव, लूटमार, विश्वासघात, भ्रष्टाचार होत नसतो. सत्वगुणी व्यक्ती स्पर्धेत उतरून दुसऱ्याची तुलना आपल्याशी किंवा आपली तुलना दुसऱ्याशी करीत नसते. त्यामुळे अशा सत्वगुणी व्यक्तीच्या मनात ईर्ष्या आणि प्रलोभन नसते.

प्रपंचात अनेकदा तुलना करण्याचे प्रसंग येतातच आणि प्रापंचिक व्यक्तीला त्यांना सामोरे जावे लागते. अशावेळी सत्वगुणी व्यक्ती आत्मज्ञान आणि विवेकाच्या सापेक्षतेने न्याय करते. परीक्षण करणारे परीक्षक, समीक्षा करणारे समीक्षक हे जण सत्वगुणी नसतील तर काय उपयोग? प्रज्ञा, प्रतिभा आणि प्रबोध यांच्याशी सत्वगुणी व्यक्तीचे सख्ख असते. सत्वगुणी व्यक्तीत पर-आप्तभाव नसतो तर समभाव, सहिष्णुता असते. सात्विक व्यक्तीत असलेला सत्वगुण हा त्या व्यक्तीला संसार सागरातून तारणारा आणि ज्ञानमार्गातील आत्मनात्मविवेक उत्पन्न करणारा असतो त्यामुळे भक्ती घडते, आत्मज्ञान होते आणि सायुज्यमुक्ती मिळते.

प्रपंचात सत्वगुणी व्यक्तीला तमोगुणी व्यक्ती नाना प्रकारे छळत असतात. जमीन- झाडे, संपत्ती, स्थावर यांची फसवून लुट करीत असतात. सत्वगुणी व्यक्तीचा विश्वासघात करीत असतात. अशावेळी प्रापंचिक म्हणून आपल्या प्रापंचिक हक्काचे आहे ते राखण्याच्या कर्तव्याच्या जाणीवेने सात्विक व्यक्ती अशा तमोगुण्यांशी लढतही करते किंबहुना परमेश्वर तिला लढण्यास साथ करून प्रेरणा देतो. तेव्हा ही सात्विक व्यक्ती तमोगुणी व्यक्तींना सामंजस्याने असे उपदेश करते की, ज्यातील सत्वगुणी तारक उपदेश समोरच्या तमोगुणी व्यक्तीला कळला तर बरे अन्यतः तमोगुणी व्यक्तीने त्यावर अहम् केला तर तो अहम् सत्वगुणी व्यक्तीचे शस्त्र बनते आणि त्यामुळे तमोगुणी व्यक्तीचा पराभव किंवा सर्वनाश करते. अर्थातच सत्वगुण प्रापंचिक युद्धात समोरच्या शत्रूला पराभव करण्यास सहाय्यभूत होतो याचे कारण युद्धात सत्वगुणी व्यक्तीकडे सत्य आणि धर्म असतो तर तमोगुणी व्यक्तीकडे असत्य आणि अधर्म असतो.

सत्वगुणी व्यक्ती ही बहुतज्ज्ञ, बहुज्ञानी असल्याने अल्पसंतुष्ट आणि निर्मोही असते. सत्वगुणाच्या साधनेने तमोगुणाचा आणि रजोगुणाचा निःसार होवून सत्वगुण व्यक्तीला परमेश्वराशी एकरूप करतो. मानवी जीवनाचे सार्थक करतो. हा सत्वगुण साधण्यासाठी व्यक्तीने आध्यात्मिक ज्ञानसाधना करायला हवी आणि प्राप्त झालेल्या ज्ञानानुसार आचरण साधायला हवे असे समर्थ रामदास स्वामी यांच्याप्रमाणे सर्वच साधुसंतांनी तसेच श्रीमद्भगवद्गीतेसारख्या ग्रंथांनी प्रबोधित केलेले आहे.

श्री कालार्पणमस्तु।

सोनेरी दुनिया

श्री. श्रीराम शेटये.
नालासोपारा.

रंगदेवतेच्या रंगमंदिरातला नंदादिप 'अशोक सराफ'

गेली पन्नास वर्षे मराठी रंगभूमीच्या आणि चित्रपटविश्वाच्या रंगमंदिरात अखंडतेवणारा नंदादिप म्हणजे अशोक सराफ. मराठी रंगभूमीच्या आणि चित्रनगरी च्या अवकाशात अनेक वादळे आली. अनेक झंझावात आले. परंतु या मंदिराला आपल्या मंगलमय निष्कलंक पवित्र प्रकाशाने उजळत ठेवणारा अभिनेता म्हणजे अशोक सराफ.

चंदनाचे झाड असते त्याचा सुगंध स्वयंभू असतो. आंतर्बाह्य सुगंध रोमारोमात भिनलेला असतो. त्याला अत्तराचा छिडकाव करायची गरज नसते. त्याचा नैसर्गिक सुगंध दरवळत असतो. चंदनाच्या सहवासाने वातावरण दरवळते, मंगलमय होते. अशोक सराफ यांचा अभिनय असाच नैसर्गिक अभिजात आहे. त्यांना ओढून ताणून अभिनय करावा लागत नाही, तो आपसुकच येतो.

गेली पन्नास वर्षे रंगभूमीची आणि चित्रनगरीची सेवा करत असताना निष्कलंक चारीत्र्य असलेले अभिनेते म्हणजे अशोक सराफ. मराठी रंगभूमी व चित्रनगरीच्या अनेक कलावंताना त्यांच्या पडत्या काळात कोणताही गाजावाजा न करता लाखालाखाची मदत करणारे देवतूत म्हणजे अशोक सराफ. निर्माते, दिग्दर्शक, सहकलाकार यांच्याशी अंत्यत विनम्रतापूर्वक वागणारे, सहिष्णूता, आदर आणि सहकलाकारांना सहकार्याचा हात देणारे अशोक सराफ हे रंगभूमीच्या आणि चित्रनगरी च्या सर्व कलाकारांसाठी आदर्श आहेत. परंतु कुठल्याही क्षेत्रात ज्यांना मोठे व्हायच आहे त्यांच्यासाठी दीपस्तंभ आहेत.

मराठी रंगभूमी हीच भारतीय चित्रपटांची जननी आहे. दादासाहेब फाळके या मराठी माणसाने आपले सगळे आयुष्य पणाला लाऊन चित्रपट सृष्टीला जन्माला घातले. चित्रपट आले आणि मराठी रंगभूमी मात्र डबघाईला आली. अशा पडत्या काळात मराठी रंगभूमी वाचविण्यासाठी ज्यांनी आटोकाट प्रयत्न केले त्यात एक नाव म्हणजे नाटककार नटवर्य श्री. गोपीनाथ सावकार. ते मास्टर विनायक यांचे असिस्टंट सुद्धा होते. त्यांची स्वतःची कलामंदिर नावाची नाटक कंपनी होती. भावबंधन, शाकुंतल, सुवर्णतुला, ययाती देवयानी ही त्यांची प्रसिद्ध नाटके. हे गोपीनाथ सावकार हे अशोक सराफ यांचे मामा. ते गिरगावात विखलवाडीत अशोक सराफ यांच्याच घरी रहायला होते. गोपीनाथ सावकार यांना भेटायला

राजा गोसावी, दामुअण्णा मालवणकर, वसंत शिंदे, नानासाहेब फाटक. यांसारखे त्या काळातील दिग्गज नट येत असत. त्यांच्या नाटका संबंधी चर्चा चालत. छोटा अशोक आपल्या बालपणापासूनच ते काय बोलतात? कस बोलतात ते बघत असे. यातूनच अशोक सराफ यांच्यातला कलाकार घडत गेला. वयाच्या सातव्या वर्षी पहिली एकांकिका केली. त्यात अशोक सराफ यांना प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक मिळाले. अशोक सराफ यांच्या विखलवाडीच्या बाजूच्याच वाडीत सुनिल गावसकर रहायचे. दोघेही एकत्र क्रिकेट खेळायचे. लहानपणी 'गुरूदक्षिणा' या नाटकात अशोक सराफ बलराम आणि सुनिल गावसकर कृष्ण अश्या भूमिका दोघांनी केल्या होत्या. सुनिल गावसकर यांनी अशोक सराफ यांच्यासोबतचा याच नाटकातील एक पोठी आपल्या 'सनीडेज' या आत्मचरित्रात आठवणी सहित छापला आहे.

घरात असे रंगभूमीसाठी पोषक वातावरण होते. परंतु अशोक सराफ यांना चित्रपट व नाटक हे करिअर म्हणून निवडण्यास त्यांच्या वडीलांची परवानगी नव्हती. कारण त्या काळात ते शाश्वत उत्पन्नाचे साधन नव्हते. त्या काळात बँकांची नाटके होत आंतरबँकिंग नाटक स्पर्धा होत असे. याच कोट्यातून नट म्हणून अशोक सराफ यांना बँकेत नोकरी मिळाली. या स्पर्धांचे परीक्षक म्हणून चित्रपट निर्माते दिग्दर्शक गजानन जागिरदार आले होते. त्यांनी अशोक सराफ यांना 'दोन्ही घरचा पाहुना' या चित्रपटात प्रथम संधी दिली.

पण अशोक सराफ यांनी हा चित्रपट केल्या नंतर नविन काम करण थांबवले. प्रथम त्यांनी कॅमेऱ्यासमोर कसा अभिनय करायचा याचा चार वर्षे अभ्यास केला. नंतर दादा कोंडके यांचा 'पांडू हवालदार' हा चित्रपट त्यांना मिळाला. त्यांची भूमिका लोकांना आवडली. नंतर आलेल्या राम राम गंगाराम मथिल म्हमद्या घाटी ही भूमिका त्यांनी अप्रतिम केली. ते एखाद्या पात्रात शिरले की त्या पात्राला अक्षरक्षः जीवंत करतात. सहज अभिनय, मिशिकल चेहरा, विनोदाचे कमालीचे टायमिंग हे त्यांच्या अभिनयाचे पैलू आहेत.

धुमधडाका, बनवाबनवी, गंमत जंमत, नवरी मिळे नवऱ्याला, असे अनेक सुपरहीट चित्रपट त्यांनी गाजवले. डबघाईला आलेल्या मराठी चित्रपटसृष्टीला एका उंचीवर नेऊन ठेवले. रंगभूमीची शान वाढवली. आजही त्यांनी मराठी रंगभूमी जीवंत ठेवण्यासाठी आटोकाट प्रयत्न सुरूच ठेवले आहेत.

४ जून १९४७ ला जन्मलेल्या या महाराष्ट्राच्या सुपुत्राने आपल्या निखळ अभिनय, आरपार प्रामाणिकपणा, कलेशी प्रचंड निष्ठा या गुणांनी मराठी रंगभूमी आणि चित्रपट विश्वाला नंदादिपासारखे आपल्या अभिनयच्या प्रकाशाने उजळत ठेवले आहे. ' महाराष्ट्र भूषण' पुरस्कार देऊन महाराष्ट्र शासनातर्फे त्यांचा यथोचित सत्कार करण्यात आलेला आहे.

वाचयलाच हवे असे

श्री. विलास भि.कोळी
MOB - 9763084499

पारंपरिक अभिमान असणारा 'वाडा'

लुप्त होत चालेले वाडे आणि त्याबरोबर विस्मृतीत चाललेली वाडा संस्कृती याबद्दलची माहिती देणारे वाडा हे पुस्तक श्री. विलास कोळी यांनी लिहून 'वाडा' संस्कृतीची ओळख येणाऱ्या पिढीसाठी पुस्तकरूपाने अमूर्त ठेवले आहे. त्या पुस्तकातील काही भाग पुन्हा एकदा वाचकांच्या भेटीला येत आहे

वाड्याला एक वेगळा चेहरा आहे, त्याचा वेगळा अभिमान आहे. वाडा संस्कृती वैभवाला पोहोचली. आजही कित्येक वाडे त्या वैभवाचे प्रतिक म्हणून पाहिले जातात. वाडा संस्कृतीचा चेहरा अजूनही जनसामान्यांच्या मनात कायम घर करून आहे. त्याचा नागरिकांना एक वेगळाच अभिमान आहे. इतिहासावर प्रेम असल्यामुळे अशा पद्धतीत घराची सजावट आवर्जून केली जाते. एकेकाळी वाडा हा राजवैभवाचे प्रतिक असलेला वाडा आशी ओळख होती.

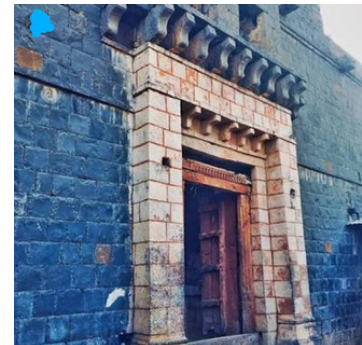
"वाडा" हा ग्रंथ केवळ पुस्तकाची ओळख करून देत नाही तर एक वैज्ञानिक दृष्टीकोन डोळ्यासमोर ठेऊन इतिहासाची, आपल्या पूर्वजांनी संपादन केलेल्या ज्ञानाची, त्यांनी त्या काळी संशोधन करून केलेल्या प्रगतीची आपणास नव्याने ओळख करून देतो. हे सर्व "वाडा" या पुस्तकातून मांडताना लेखकाने दिलेले अनेक अभ्यासपूर्ण दाखले, सखोल पुरावे वाचून मती गुंग होऊन जाते. आपल्या संस्कृतीची, पूर्वजांनी साधलेल्या उत्कर्षाची नव्याने माहिती मिळते, ती सामान्य नवकीच नाही.

काय उद्देश असायचे पूर्वी "वाडा" बांधण्यामागे, कसे काढत पूर्वी वाड्याची क्वांटीटी व इस्टीमेट, का जाणवतो वाड्यात शिरल्याबरोबर उन्हाळ्यात थंडावा आणि हिवाळ्यात उष्णता, काय प्रायोजन होते खेळती हवा व उजेड या साठीचे, कसे ओळखत पुल्लिंगी, स्त्रीलिंगी, नपुंसकलिंगी दगड. व कोणता दगड कोठे वापरत, का करत वाड्यातील दगडी जमीन सर्वात शेवटी, का वापरले आपल्या पूर्वजांनी दगडासारखे चिरस्थायी माध्यमच, कशी केली असतील पूर्वीची बांधकामे आत्ताच्या लेझर किरणांच्या तोडीसतोड, कसे टिकून आहे आजही वाड्याचे बांधकाम, का व कशी करत होते वाड्याची भूपरीक्षा, का घेत होते वाड्याचे जोते कमरे इतके उंच, का सोडत होते वाड्यात मध्यभागी मोकळी जागा, का लावल्या जात वाड्याच्या जोत्याला गोल कड्या, बांधकामात कशाचा उपयोग करत असत पूर्वी अॅड मिक्सचर म्हणून, कसं व्हायचं वाड्याच्या माळवदाचे बांधकाम, कसे काढायचे झाडाचे वयोमान, का लागत नव्हती पूर्वी लाकडांना वाळवी, कसे टाळले जात होते पाण्याचे बाष्पीभवन, कशी असायची कारागिरांची कल्पनाशक्ती आणि अचूक नियोजन, का पाजले जाई लाकूड कामाला बिब्याचे, बेलाचे व जवसाचे तेल. कसे होते वाडा निर्माणचे व्यवस्थापन, का आहेत मातीच्या भिंती, बुरुज आजही सुस्थितीत, का नाही झाले सिमेंटलाही मागे टाकेल अशा पांढऱ्या मातीवर संशोधन, कसे पेलले वास्तू निर्माण करण्याचे धनुष्य तत्कालीन अभियंत्यांनी.

आपल्या पूर्वजांना "वाडा" बांधकामाबद्दल आसलेलं ज्ञान, त्याची व्याख्या, वाड्यातील एलिमेंट्सना दिलेली नावे, त्या काळातील बहुउद्देश, अचूक माहिती आशा अनेक आश्चर्यकारक गोष्टींची माहिती या ग्रंथातून मिळते आणि वाचक आपल्या वास्तू संस्कृतीबद्दल पुनर्विचार करू लागल्याशिवाय राहू शकत नाही. या सर्वांबरोबरच हा ग्रंथ हेही सुचवितो की आपल्या पूर्वजांनी प्रचंड परिश्रम घेऊन मांडलेले सिद्धांत, फक्त वास्तू रूपानेच आपल्यापर्यंत आले व बाकीचा क्लिष्ट गणिताचा व प्रयोगांचा भाग कालौघात नष्ट झाला त्याला उजेडात आणण्याचे कुणीही प्रयत्न केलेला दिसून येत नाही. निदान त्या वास्तू आपण पाहतो तरी, पुढील येणाऱ्या पिढीचे काय?

जुन्या वास्तूंना दोष देत बसण्यापेक्षा किंवा त्या विकून टाकण्यापेक्षा किंवा पाडून नविन टोलेजंग इमारत उभारण्यापेक्षा, त्याबद्दल उदासीनता दाखवण्यापेक्षा जे शिल्लक आहे हे एकदा राजकारण्यांनी, समाज सुधारकांनी, बुद्धिवंतांनी, संशोधकांनी पहावे व त्यातील सिद्धांतांवर विचार करून, प्रयोग करून त्यातून काही काढता आले तर पहावे.

वाड्याच्या बांधकामात आपल्या पूर्वजांनी आत्ताच्या इंजिनिअरिंगला लाजवेल असे जे तंत्रज्ञान त्याकाळी वापरले त्याचे बारकावे या पुस्तकात आहेत. पाश्चात्य संस्कृतीच्या प्रभावाखाली असलेल्या आजच्या तरुण पिढीला आणि येणाऱ्या अनेक पिढ्यांना आपली पारंपारिक वास्तुशैली, संस्कृती आणि त्यातील राहणीमान कळावे तसेच पारंपारिक भारतीय कला, पुढच्या पिढीला आपल्या मागच्या पिढ्यांनी काय संचित ठेवले हे दाखवायचे असेल तर पुरातन वाडे, गड, किल्ले दाखविले पाहिजेत. तरच महाराष्ट्राची थोरवी कळेल.

सरकारी योजना/नोकरी

कुशल मनुष्यबळ निर्मितीतून रोजगार देणारा कौशल्य, उद्योजकता विभाग

सध्याच्या घडीला भारत हा जगातील सर्वाधिक तरूणांचा देश आहे. तरूणाईच्या हाताला काम देऊन बेरोजगारीवर मात करण्याच्या आव्हानावर मात करण्यासाठी कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभाग काम करत आहे. या माध्यमातून युवाशक्तीला योग्य दिशा आणि मार्गदर्शनाची जोड दिली जाते. या विभागाच्या योजनांची माहिती आजच्या लेखात घेण्यात आली आहे.

जिल्ह्यातील रोजगार व स्वयंरोजगाराच्या मागणीनुसार कौशल्य विकास प्रशिक्षण देऊन कुशल मनुष्यबळ निर्माण करणे तसेच युवकांच्या नाविन्यपूर्ण नवसंकल्पनांना वाव देण्यासाठी पोषक वातावरण निर्माण करणे, हे कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता विभागाचे उद्दिष्ट आहे. तसेच, उद्योजकांशी समन्वय साधून त्यांची नोंदणी केली जाते व त्यांच्या मागणीनुसार प्रशिक्षित कुशल उमेदवार पुरवले जातात. बेरोजगार उमेदवारांची नोंदणी केली जाते व त्यांना नोकरी मिळविण्यासाठी मार्गदर्शन व सहाय्य तसेच व्यवसाय मार्गदर्शन व समुपदेशन केले जाते.

विभागाच्या पोर्टल वरून उमेदवारांना ऑनलाईन नाव नोंदणी, नोंदणीचे नूतनीकरण, पात्रतेत वाढ, पत्ता बदल इत्यादि करण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. उद्योजकांना रिक्त पदे अधिसूचित करणे, विवरण पत्र भरणे इ. सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेले.

या विभागामार्फत विविध कौशल्य विकास योजना राबविल्या जातात. केंद्र व महाराष्ट्र शासनाद्वारे राज्यात विविध क्षेत्रात कौशल्य प्रदान करून उमेदवारांना रोजगार व स्वयंरोजगारक्षम बनविण्यासाठी व महाराष्ट्र राज्यात कौशल्य विकास सोसायटी मार्फत नियोजन, समन्वय, अंमलबजावणी आणि देखरेख करण्यासाठी विभागामार्फत विविध योजना राबविल्या जातात.

त्यामध्ये प्रधानमंत्री कौशल्य विकास योजना (PMKVY) केंद्र पुरस्कृत राज्य व्यवस्थापित, प्रमोद महाजन कौशल्य व उद्योजकता विकास अभियान - PMKUYA, किमान कौशल्य विकास कार्यक्रम (जिल्हा नियोजन समिती निधीतून), पूर्व कौशल्य ज्ञान मान्यता (RPL)SANKALP - Skill Acquisition and Knowledge Awareness Livelihood Promotion या योजनांचा समावेश आहे.

रोजगार मेळावे : ही योजना नियोजित आणि नोकरी शोधणाऱ्यांसाठी असून, उमेदवारांना नोकरीच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी आणि कोणत्याही शुल्काशिवाय नियोजित्याला योग्य उमेदवार उपलब्ध करून देण्यासाठी नियोजित आणि नोकरी शोधणाऱ्यांना एकाच छताखाली आमंत्रित करणे. रोजगार मेळाव्यातून उमेदवारांना अनेक उद्योजकांकडे एकाच ठिकाणी मुलाखतीची संधी प्राप्त होते व उद्योजकांना आवश्यक असलेल्या मनुष्यबळाची उपलब्धता करून देण्यात येते.

रोजगार प्रोत्साहन कार्यक्रम (Employment Promotion Programme) : ही योजना सामान्यतः 'ईपीपी' म्हणून ओळखली जाते.

- रोजगार प्रोत्साहन कार्यक्रम (EPP) ही खाजगी क्षेत्रातील आस्थापना/ उद्योगांमध्ये नोकरी शोधणाऱ्यांना त्यांची कौशल्ये सुधारण्यासाठी आणि त्यांना रोजगारक्षम बनवण्यासाठी On job Training देण्याची योजना आहे.
- ही योजना नोकरी शोधणाऱ्यांसाठी सुरु करण्यात आली.
- या प्रशिक्षणासाठी किमान १० वी उत्तीर्ण आणि १८ वर्षे व त्यावरील वयाचे उमेदवार पात्र आहेत.
- प्रशिक्षण कालावधी सहा महिने असतो.

व्यवसाय मार्गदर्शन कक्ष :

- सध्या राज्याच्या रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांमध्ये व्यवसाय मार्गदर्शन कक्ष आहे.
- तेथे आवश्यक ते साहित्य, पुस्तके, माहिती पत्रके इ उमेदवारांना उपलब्ध असतात. त्यांना वेगवेगळ्या रोजगाराबद्दल मार्गदर्शन दिले जाते. स्वयंरोजगारासाठी प्रवृत्त केले जाते.

मॉडेल करिअर सेंटर :

- जिल्ह्यातील रोजगार इच्छुक उमेदवारांना रोजगाराच्या संधी, तंत्रज्ञानाचा वापर करून उमेदवारांना व्यवसाय मार्गदर्शन, समुपदेशन आणि प्रशिक्षण उपलब्ध करून देणे. उमेदवारांची मूल्यमापन चाचणी (वर्तणूक, मानसशास्त्रीय, कौशल्य, कल इ. चाचणी) घेणे, समुपदेशन करून रोजगार/ स्वयंरोजगार उपलब्ध करून देणेबाबत सहाय्य करणे. तज्ञ व्यक्तिमार्फत व्यवसाय मार्गदर्शन केले जाते.

उद्योजकता बाबत योजना :

- राज्यातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांच्या विकासासाठी राज्य शासनाने अण्णासाहेब पाटील आर्थिक मागास विकास महामंडळाची स्थापना केली आहे. त्यामार्फत स्वयंरोजगार इच्छुक उमेदवारांना स्वयंरोजगाराबाबतची माहिती, मार्गदर्शन व आर्थिक सहाय्य केले जाते.

- अधिक माहितीसाठीसंपर्क - 0233-2990383.

मसाज आणि बाँडी एलायमेंट

मुंबई (भाईदट) येथे गेले 10 वर्षे असंख्य दुर्गुणांना वेदना मुक्त केल्या नंतर आता कणकवलीचे सुपुत्र संतोष सारंग आपल्या सेवेसाठी येत आहेत, प्रत्येक रविवारी सकाळी 9 ते दुपारी 3 पर्यंत.

संतोष सारंग: 81696 34653/91377 75205

- ◆ पाठ दुखी
- ◆ मान दुखी (ग्याप)
- ◆ गुडघे दुखी
- ◆ सायटीका
- ◆ फ्रोजेन थोल्डर
- ◆ पाठीची नस दबने (डिव्हा ब्लज)
- ◆ कंबर दुखी (लंबर स्पॉन्डीलॉसीस)
- ◆ मान दुखी (सरवाईकल स्पॉन्डीलॉसीस)
- ◆ मायग्रेन (चक्कर येणे)

नंबर लावण्यासाठी आजच कॉल करा. अशोक चौकेकर: 97667 91961

अभय नगर, शिरगाव, ता. देवगड.

दिव्यदृष्टी आणि 'संजय' ..?

श्री.धनंजय शेटये.
गोळवण, मालवण,
सिंधुदुर्ग

'महाभारत' हा ग्रंथ म्हणजे हजारो व्यक्तीमत्वांच्या संघर्षांच्या कथा समाविष्ट असलेला दर्जेदार ग्रंथ! प्रत्येक व्यक्तीमत्वाला स्वतःच स्वतंत्र असं कथानक आहे. महाभारतातील प्रत्येक व्यक्तीमत्वाचे वेगळेपण आहे. महर्षी व्यास ऋषींनी महाभारतातील प्रत्येक व्यक्तीमत्वाचा जीवन संघर्ष रेखाटताना विलक्षण कमालीचं कथाबीज रोवलं आहे. प्रत्येक व्यक्तीमत्वात वेगळेपण आहे.

महाभारतातील 'संजय' हे व्यक्तिमत्त्व धृतराष्ट्राला युद्धाचं धावंतं समालोचन करीत असतो. धृतराष्ट्र आंधळा असल्याने दिव्य दृष्टी लाभलेला संजय धृतराष्ट्राला युद्धातील प्रत्येक घटनेचे यथासांग वर्णन हुबेहूब करून सांगत असायचा. भगवतगीतेची सुरुवात ही संजय आणि धृतराष्ट्राच्या संवादातून होते. महाभारतातील अठरा दिवस चाललेल्या युद्धाचे धावते वर्णन संजय हस्तिनापुरात बसल्या बसल्या अंध धृतराष्ट्राला सांगायचा.

संजय हा धृतराष्ट्राच्या दरबारातील एक अत्यंत महत्त्वाचा मंत्री होता. त्याच्या शब्दाला, मताला तिथे विशेष किंमत होती. अनेकदा त्याचा सल्ला धृतराष्ट्र घेत असत. त्याच्या सल्ल्यानुसार कामकाज चालत असे. दरबारात संजयला विशेष मान होता. कुरु वंशाचा विनाश होणं आणि जनतेतील अनेकांना हकनाक जीव गमवावा लागणं याविषयी संजयने धृतराष्ट्राला कल्पना दिली होती. मात्र हा सल्ला धृतराष्ट्राला मान्य नव्हता. हा सल्ला ऐकून तो फारच क्रोधीत झाला.

खरंतर धृतराष्ट्राला आपल्या मुलांच्या पराभवाची जाणीव होती. ते स्वतःच्या डोळ्यांनी पाहताना मानसिक वेदना होतील याचीही जाणीव होती म्हणून धृतराष्ट्राने महर्षी व्यासांनी दिव्यदृष्टी नाकारली होती आणि आपल्या दरबारातील एकनिष्ठ मंत्री 'संजय' याला दिव्यदृष्टी प्रदान करण्याची विनंती केली. महाभारत काळात 'धावते समालोचन' 'दिव्य दृष्टी' असे आजच्या आधुनिक काळात विज्ञान युगाशी सांगड घालणारे, भविष्यकाळाचा वेध घेणारे शब्दप्रयोग ऐकून व्यासांच्या दुरदृष्टीचे प्रचंड कौतुक वाटते. 'दिव्यदृष्टी' 'धावते समालोचन' महाभारतातील या गोष्टींना वैज्ञानिक आधार नाही. पण नव्वदीच्या काळात परदेशात खेळवल्या जाणा-या क्रिकेट सामन्यांची रेडिओवर सादर केली जाणारी क्रिकेटकॉमेंट्री (धावते समालोचन) ऐकताना व्यास ऋषींच्या कल्पतेला सलाम करावासा वाटायचा. तसेच भगवान श्रीकृष्णांच्या जन्माच्या वेळी होणारी 'आकाशवाणी' ही रेडिओ (आकाशवाणी) ही संकल्पना म्हणजे मार्कोनीच्या रेडिओच्या संशोधनाला आव्हान देणारी संकल्पना आहे असे म्हटले तर वावगे ठरणार नाही.

'संजय' ही व्यक्तीरेखा महाभारताच्या कथानकाची खरच गरज होती का? युद्धप्रसंग, युद्धपरिस्थिती याची इयंभूत माहिती धृतराष्ट्रपर्यंत पोहचवणे हेच कारण नसावे. 'संजय' हा अंध धृतराष्ट्राचा खरा आधार होता. आंधळेपणात काठीचा आधार जेवढा महत्त्वाचा असतो तेवढेच महत्त्व संजयचं होतं. आजच्या काळातही अशी व्यक्तीमत्त्व आपल्या आजूबाजूला दिसून येतात. फक्त आजच्या काळातला 'धृतराष्ट्र' आंधळा नसतो तरीही 'संजय'च्या दिव्यदृष्टीवर विश्वास ठेवतो. महाभारत काळात संजय युद्धात घडणाऱ्या सत्य गोष्टीचे यथासांग चित्र डोळ्यासमोर उभे करून धृतराष्ट्राला सांगायचा.

आजकाल तुम्हाआम्हा प्रत्येक व्यक्तीसोबत असा एक 'संजय' रुपी माणूस असतो. फक्त इतकाच की आजच्या काळातला संजय हा नाहक आपल्याला सल्ला, मार्गदर्शन देत सुटतो. 'जे घडतंय ते दिसत असलं तरीही ते न सांगता आता न घडणारं ही सांगतो' आणि आजच्या काळातील कानाने हलक्या असलेल्या आपल्यासारख्या धृतराष्ट्राला तोंडघशी पाडतो. रामराज्य असलेल्या भावकीत भांडणं लावून संशयाचे वादळ निर्माण करून 'महाभारत' घडवतो. आजच्या काळात आपण दुस-याच्या चष्यातून आपले भविष्य, आपले हितचिंतक शोधू नयेत. असे द्रष्टे संजय पावलोपावली वाट लावायला तयार आहेत. मुळात न दिसणाऱ्या सामन्याची कॉमेंट्री रेडिओवरच चांगली वाटते. खरेतर महर्षी व्यास ऋषींच्या महाभारतातल्या 'संजय' या व्यक्तिरेखेची महर्षींना कथानकाची गरज होती. दिव्यदृष्टीसंपन्न संजय हा भगवान श्रीकृष्णाचा निस्सीम भक्त होता. संजय विरोधी गटात सामील असला तरीही त्याला महाभारतातील युद्धात घडणाऱ्या घटना घडण्यामागे मागचे सत्य त्याला माहित होते.

पण आजच्या काळातील खोटी दिव्यदृष्टी धारण करणाऱ्या संजयला आपल्या आयुष्यात स्थान देणे उचित ठरणार नाही.

मालवणी

मुलखात

बायल माणसाचो दिस...

वयल्यांचा कवय्या,
मालवण- सिंधुदुर्ग.

दरवर्साक मार्चच्या आठ तारखेक अख्ख्या जगाक बायल माणसाची आठव होता. इतर दिसाक बिचारी बाई मर मर मरता, खस्ता खाता पण तिची ना कोणाक पर्वा, ना कसली जाणीव. घरात बायल माणूस नाय तर घराक शोभा नाय असा लयजाण म्हणतंत. पण बायल माणसाक समजून घेणारे, तिचा मन जाणणारे बापर्ये कमीच. बायल माणूस काय काय सोसता, काय काय काळजात जपान ठेवता ता तिचा तिकाच म्हायत गे बाय!

आतापर्यंत मोठमोठी माणसा सांगान गेली, बायल माणूस हा म्हणून ह्या जग चल्ताहा. बायल माणूस नसता तर झिलगे काय आभाळातून पडले आसते काय कळना नाय. एखादो दिस जरी या जगातून बायल माणूस वजा केला तर ह्या जगाचा काय होयत होचो विचार करून बघा. ह्या जग चलाकच शकना नाय. इतकी मोठी किंमत खरातर बायल माणसाची हा. अहो, जग न्हावादे मरादे बाजूक, तुमचा घर, तुमचा कुटुंब डोळ्यांसमोर आणा. तुमच्या कुटुंबातून एका दिवसासाठी बायल माणूस वजा करून बघा, वजा कित्याक, बायल माणसाक फक्त एका दिसाची सुट्टी देवन बघा. बघा तुमचा घराची काय दशा होता. एक दिवस सुद्धा त बायल माणसाशिवाय तुमचा घर चलाक शकना नाय ही माझी गॅरंटी!

आजच्या इव्हेंटच्या जमान्यात प्रत्येक दिस म्हणजे इव्हेंट झालोहा. सध्याच्या सोशल मिडीयाच्या जमान्यात दररोज कोण नाय कोण तरी खयच्या ना खयच्या दिनाचो शोध लावता. तेवढो दिस त्या त्या विषयाची चर्चा होता, सत्कार होतंत, कार्यक्रम होतंत. महिला दिनाचा पण तसाच. अख्ख्या जगात आठ मार्चच्या दिवशी बायल माणसांचो लय मोठो सन्मान होता. आपापल्या क्षेत्रात कर्तबगारी केल्ल्या बायकांचो सन्मान होता, कौतुक होता. त्या एका दिसापुरती बाईमाणूस सत्कारमूर्ती होता. बाईचा, बाईच्या जल्माचा गुणगान होता. पण दुसऱ्या दिवसापासून पुढे.....? परत त्याच त्याच रहाटगाड्याच्या भोवती बाईमाणूस फिरत न्हवता, गुंतत जाता. आदल्या दिसाचा कौतुक न्हवता बाजूक नि कालच्या सत्कारमूर्तीक आदल्या दिसाचो भांड्यांचो खटारो घासूची, धुव्ची वेळ येता, आता बोला!

सध्याच्या काळात बायल माणसाची परिस्थिती पुर्वीपेक्षा बरीच सुधारली आसा. तरीपण समाजात बायल माणसाकडे बघूची मानसिकता बदलली नाय होचा वाट्ट वाटता. आज बायल माणूस खयच्या बाबतीत बापर्यापेक्षा कमी नाय. तिना स्वतःच्या हिंमतीर स्वतःची ओळख निर्माण केल्यान आसा. डॉक्टर, इंजिनिअर, वैमानिक, शास्त्रज्ञ, बँक, शिक्षक अगदी मेट्रोसारखी ट्रेनसुद्धा आता बायल माणसा चालवता. अंतराळ प्रवासात भाग घेता. मोठमोठ्या उद्योगात मोठमोठ्या हुद्द्यावर बायल माणसा काम करतंत. बायल माणसांची कथा आता नवीन वळण घेता ह्या नक्कीच दिसता. तरीपण जोपर्यंत समाजाची मानसिकता बदलत नाय, बाईकडे बघण्याचो दृष्टिकोन बदलत नाय, बायल माणसाचा महत्त्व पटत नाय, बायल माणसाची किंमत कळत नाय, तोपर्यंत कितके महिलादिन साजरे करा, कर्तुत्ववान महिलांचे सत्कार करा, महिलादिनाचे पोवाडे गावा, बायल माणसांक फुलांच्या राशीर बसवा, उपयोग शून्य!

कवय्या

नारी

नारी दिसते तशी सर्वाभूती नसते
"श्रीं"चे ईच्छेने आलेले अनोखे रूप
असते
लक्ष्मी, सरस्वती, अन्नपूर्णा, दुर्गा असते
तन मनातून कोमल मायाळू असते

अनेक नावे, अनेक रूपे
अनेक कामांचा भार वाहे
प्रसंगानुरूप घेईं रूपे
सर्वांना हव नको ते पाहे

सर्वांचे हृदयी नित्य रहाते
गोडी गुलाबीत जीवन जगते
बालसंगोपन करता शिकवी संस्कार
मोठा होण्यासाठीच धडपड फार

कौतुक करावे तेवढे थोडे
नारी हुषारीची प्रगल्भता दिसे
नतद्रष्ट्याला सांगून देईं धडे
येईं तो अपुल्या कामात फसे

अमृततुल्य होऊनी पांघरे मायेची शाल
संकट काळी होईं शत्रूसाठी ढाल
नारीशक्तीचे मनोमनी ऋणी राहूया
क्षणोक्षणी नारीचे गुणगान गावूया

छत्रपतींचे आई सारखी असावी नारी
शतायुषी होवो अपुल्या जीवनी
जन्मोजन्मी व्हावी आईसम नारी
सर्वाभूती सर्वांनी वंदन करावे चरणी

प्रदीप कुबल,
सिंधुदुर्ग

विलासिनी....

हृदयी भाव ठेवुनी, हास्य हे वदनी,
पदरा आड लपवुनी,
सये घालू चल झिम्मा अन् फुगडी....

दचकवे कठोर तव शासनी,
मन लुब्ध अन् तृप्त तव नयनी,
सये होवू चल व्यक्त आज मम प्राक्तनी....

तव ठेव कर मस्तकी मज प्रबोधनी,
मी वदतो तूज पद क्षमा याचनी,
सये करू चल दया आज मन विलक्षणी....

तू दात्री, तू युक्ती, तू शक्ती, तू मम भगिनी
तू शांती, तू भक्ती, तू मातृ, तू विलासिनी....

अश्विनी प्रभू,
कुडाळ- सिंधुदुर्ग.

महिला दिन बीन....

ढोर मेहनत करणारी बाई...
होती माझी आई.
महिला दिन बीन...
कुठे होता तिला माहित...?

पण मला होता नं माहित...
त्यानं काय होतं?
बाईपण माझं मी सोडू कशी ?
ट्रॅफिकच्या गर्दीतून पोहचतेच की,
परत... उंबरठ्याशीच.... !

स्नेहा राणे-बेहेरे,
ठाणे

संवाद तिचा....

बोलता बोलता तिने
सहजच विचारलं त्याला..
सांग बरं...
तुझ्यातलं शहाणपण
हा हळुवारपणा- कणखरता अन्
ही जिद्द येते तरी कुठून रे...

क्षणार्धात तो उत्तरला
तुझ्याकडूनच....
ऐकताच उत्तर त्याच
थबकलीच ती...
प्रश्न तिचा येण्याआधीच
त्याने उत्तर दिले ही...

उत्तर त्याच असं होतं.....

जन्माच्या आधी माझ्या
तू मला जपलं होतंस...
उभं राहताना धडपडलो
तेव्हा तुझ्या हाती बोट होतंस..

बोबडी माझी भाषा
कळत नव्हती जगाला..
त्याआधीच नाळ माझी
जोडलेली तुझ्या मनाला..

तेव्हा तू आई होतीस...
तेव्हापासून सावरत आलीस..
मनाचा पसारा आवरत आलीस..
पंख फुटताना तू
नकळत माझी मैत्रीण झालीस...

चुकली माझी पाऊले तेव्हा
कान पिळणारी तूच होतीस...
तुलाही उमगलं नाही गं
तेव्हा तू माझी बहिण होतीस...

जेव्हा हवी होती साथ खंबीर
तू झालीस सहचारिणी...
संसार फुलवलास तू
होऊन मोगरा सुगंधी...

मन माझं जेव्हा
वादळात गुरफटलं...
मुलगी होऊन तू माझी
मनात चांदणं पेरलंस....

जन्मापासूनच शिकतोय मी
तुझ्यातला त्याग...
तुझी ममता... तुझी माया...
तुझ्यातला प्रेमाचा ओलावा...
लाजणं-बावरणं, अन्
प्रसंगी सावरणं...
आणि बरंच काही
जे शब्दांच्या पलिकडलं आहे..
पण एवढंच सांगेन
तुझ्याविना जीवन म्हणजे
न उलडणारं कोडं आहे...

उत्तर त्याचं ऐकून तिचा
चेहरा झाला हसरा...
मनातच पुटपुटली ती
म्हणाली आज खऱ्या अर्थाने
महिला दिन झाला साजरा...

वंदनि देशमुख,
मुंबई

आमसुलाच्या पाण्यातल्या चिकुल्या

स्वाती पाटील
पलूस, सांगली

आमसुलाच्या पाण्यातल्या चिकुल्या

- चपातीसाठीचे पीठ मळायचे. पीठ मळताना त्यात चवीपुरते मीठ आणि ओवा हातावर रगडून चिमुटभर घालायचा!
- पीठ मळून ठेवले की एकीकडे कढई/ पातेले ह्यात तेल, मोहरी, जिरे, हिंग, फोडणी करून त्यात ३-४ आमसुलं घालायचे किंचित परतून साधारण ग्लास दिड ग्लास पाणी घालायचे. हळद, तिखट, गोडा मसाला चवी पुरता आणि किंचित साखर पाणी उकळू लागले की त्यात मळलेल्या पिठाची चपाती लाटून करंजीच्या कातणीने मोठ्या शंकरपाळ्याच्या आकाराचे तुकडे कापून उकळत्या आमसुलाच्या पाण्यात सोडायचे. साधारण ५-१० मिनिटात शिजतात.
- मग त्यावर वरून छान ओल्या नारळाचा कीस टाका आणि गरमा गरम साजुक तूप घालून खा!

बाई

दिला जगण्याचा मान
तिचा करूया सन्मान
चिंता मुलांची घेऊन
करी त्यांचे संगोपन

घरातील सर्वासाठी
अहोरात्र कष्टकरी
सुख दुःखात सर्वांच्या
देते मनाला उभारी

प्रेम सर्वांना देऊन
नाते ठेवते बांधुन
संकटात सदोदित
जाते सर्वांच्या धाऊन

घरी वडीलधाऱ्यांचा
नित्य ठेवितसे मान
नेहमीच आम्हा वाटे
सार्थ तीचा अभिमान

कधी मुलांची ती माता
तर भावांची बहीण
प्रसंगात नेहमीच
घेते सर्वा सावरून

सुरेंद्र सकपाळ,
त्रिंबक, ता.मालवण

आयुष्याच्या त्या वळणावर

मला भेटली एक शिक्षिका
नाव शैलजा तिला शोभले
भाग्य आमचे रत्न लाभले ॥१॥

शिस्तप्रिया ती होती प्रेमळ
अवघड सांगे सोपे करूनी
ऐकत होतो आम्ही सारे
असे जिवाचे रान करूनी ॥२॥

घरही नव्हते आम्हास परके
तिची मुले आम्हा भावंडे
जे खाऊ त्यांना लाभे ते
आम्ही खाल्ले आवडीने ॥३॥

जशी पक्षिणी जपे पिलांना
तशीच ती सांभाळत होती
आम्हा वाटे जणू ती अमुची
दुसरी आई सख्खी होती ॥४॥

संस्कारांची शुद्ध शिदोरी
या मातेने दिली वाटभर
कसे विसरता येईल तिजला
आम्हा पामरा अहो जन्मभर ॥५॥

अजित वसंत राजळ,
वेंगुर्ला- सिंधुदुर्ग.

नारी

नारी समजून घेण्यासाठी
उठायला हवं लवकर
झोपेची मरगळ झटकून
लागायला हवं कामाला
भरभर भरभर
मोबाईल, व्हाटस अॅप
ढुकूनही बघायला नकोय
चहाचे कप
पुढे सरकवताना
डोळ्यांतूनच बोलायला हवं
गुड मॉर्निंग, हॅव अ नाईस डे!
नारी समजून घेण्यासाठी
व्हायला हवं थोडं कंजुष
आवडी निवडी, हौसमोज
बांधून ठेवायला हवी
जीर्ण गाठोड्यात
बाजूला ठेवायला हव्यात
गप्पा टप्पा, उणीधुणी
आणखी बरंच काही!
नारी समजून घेण्यासाठी
घालायला हवी मुरड
आकांक्षांना, स्वप्नांना
झिजायला हवं, मरायला हवं
स्वतःसाठी, कुटुंबासाठी!
नारी समजून घेण्यासाठी
नारी व्हायला हवं
शरीरानं नाही तरी मनानं तरी!
नारी व्हायला हवंय
नारी व्हायला हवंय!!
बाबू घाडीगांवकर

ती

ती आहे ममता
ती आहे समता
ती आहे भगिनी
ती आहे क्षमता

सारे विश्व ती व्यापते
तिच्याविना नाही माया
तिच्याविना नाही काही
तिच्याविना नाही छाया

तिचे कर्तृत्व मोठाले
तिला नसे कधी गर्व
तिला नसे कधी दुःख
हवे फक्त काम सर्व

अशी राहते नारी ती
असे जपते सारे ती
दिसे देखणी विश्वात
अशी राबते सदा ती

नसे तिला भय काही
ती मागे ना कधी राही
सन्मान करूया तिचा
व्यापते जी दिशा दाही

स्वाती विष्णु नष्टे,
सातारा

ती

तिचा डोळा कधीच मिटला नाही, उभ्या आयुष्यात मरताना डोळा मिटला..

पहिला आणि अखेरचा, एवढेच आहे लक्षात !
नेहमीचीच ठरलेली तिची दिनचर्या,
जेव्हापासून बनली ती एका मर्दाची भार्या !
अर्धवट मिटता-मिटता उघडलेला पहाटेचा डोळा
दिवसभराची सगळी कामे हक्काने होतात गोळा !
स्वतःचं आवण्यापासून, इतरांचीही
चहा-पाणी-नास्ता,... कचरा सर्वकाही !
नवऱ्याचा डबा, बॅग, सूट-बूट, गळ्यातील टाय
पोरांची तसंच... आणि दरवाजातून सर्वांना बाय-बाय !

मग दुपारचं जेवण, भांडी नि धुणी
थोडं पडावं तर टपकणार कुणी न कुणी !
त्यांच्याशी गप्पा, पान-सुपारी किंवा चाय
दिवसभरात आराम मिळणार तो काय ?
संध्याकाळी पोरांचा गोंधळ आणि नवऱ्याचा राग
कामाने दमलेला असतो शरीराचा प्रत्येक भाग !
त्यात ती नोकरदार असेल तर मग बापरे बाप !
ऑफिसमध्ये खडूस बॉसचा, तर घरी कामाचा ताप !
रात्री अंगाई गीत म्हणून पोरांना झोपवणं
अन् अंगाला अंग चिकटवून नवऱ्याला चेतवणं !
ठणकणाऱ्या तिच्या थंड देहावर हक्काने फिरणारे हात
कळत नाही केव्हा उगवते येणारी प्रत्येक नवीन पहाट !
राज भिंगारे,
खेड

तिला समजून घेताना

नको तिला देवत्व चिटकवू
नको तिला मान सन्मान देऊ
माणूस म्हणून एकदा जाणून घे !

आवास्तव अपेक्षा लादू नको
घरा दाराच्या संस्कारांचे ओझे
तिच्या माथी लादू नको !

दावणीला बांधलेल्या गायी
आणि घरात नांदणाऱ्या नारी
अबोल जोखड घेऊन वागतात

ह्याची जाणीव त्यांना करून दे
त्यांच्या बाईपाणाची किंमत
एवढ्या रास्त भावात करू नको

मोकळा श्वास मोकळं आभाळ
ह्यावर त्यांचा पूर्ण हक्क आहे
त्यांचा आनंद त्यांना घेता घेता

बाईपण मिरवण्यास मदत कर
त्यांच्या भूमिकेत जाऊन एकदा
त्यांचं जीवन उपभोगून ये !

तेंव्हाच कळेल नारी तूला
तिच्या यातना तिच्या कळा
हाच असेल तिचा सन्मान
हाच असेल तिचा सन्मान !

चित्रा अविनाश नानिवडेकर,
सफाळे- पालघर

काव्यांगण

ती

चंचल ,साजिरी ,रूपगोजिरी
नार नवेली ती अलबेली
नृत्य करितेव,मना रिझविते
नयनही तोषिते ,जणू बाहुली

पाहिले पाऊल पित्याच्या दारी
टाकते *ती ठुमकत ठुमकत
सदैव ऋणी राहते त्याची
लावूनी माया अखंड अविरेत

दुसरे पाऊल बंधुसाठी पडते
तेही असते सार्थ अभिमानाचे
बहीण बनूनी पाठ राखते
सदैव भावाला प्रेमे ओवाळते

प्रेमाचे पडते तिसरे पाऊल
नटखट ,अल्लड ,अवखळ ,चंचल
प्रियकराला मनोभावे पूजितें
राधा ही जणू प्रेमिका अचल

लेऊनी लेणे सौभाग्याचे
चौथे पाऊल पडते सासरी
पतीराजांची लाडकी स्वामिनी
मान राखते सदा पतिव्रता होऊनी

लेकासाठी पाचवे पाऊल
असते मायेने ओथंबलेले
नृत्यापेक्षाही सरस ठरते
कृत्य तिचे संसारातले

सासर ,माहेर दोन्ही उंबरठे
सदैव ओलांडते तोला-मापाने
उचलते पाऊल जरी सहावे
तेही असते समर्थने

चूल ,मूल ,या चाकोरीतूनी
ती स्वाभिमानी आपले स्वत्व राखते
जणू नृत्यांगना ही जीवनाची
सर्व क्षेत्रे लीलया गाजवते

सातवे पाऊल तुमचे असू द्या
साथ द्यावया तिला जराशी
कमजोर नाही ,ती नव्हतीच कधी
पण पाहिजे तिला हाक जरा मनाची

नाचूनी थकली कधी ती जर
असू द्या तुमचे लक्ष तिच्यावर
दोन शब्द द्या तीजला प्रेमाचे
आणि मायेचा हात असू द्या डोक्यावर !

सौ. स्मिता कशाळीकर,
सावंतवाडी

होय मी फुल्यांची
सावित्री बोलतेय...!

उठ ना बये आता तुला जागावच लागेल
सकाळ होण्याची स्वप्ने पाहत
अंधरुणावर पडून नको राहूस...
राज बै-पाची असते
आपले तर दिवसही वै-याचे आहेत

आज तुझ्या पंखात बळ आहे
ते पुन्हा हरवू नकोस
सगळे आभाळ तुझे झाले
असे समजु नकोस.....
स्त्रीमुक्तीचा लढा लढलेल्यांना
आळव जरा...
जखमा किती ताज्या आहेत.....

काल तू अन मी विटाळ होतो
आजही विटाळच आहे
उपभोगाची एक वस्तू आपण
बाकी सगळे बहाणेच आहेत

घर काय अन देव्हारा काय
सगळीकडे नजरकेंद्र आहे.....
पाहता तुझा असला तरी
तोच जन्माचा पोशिदा आहे...

कळसुरी बाहुल्यांच्या खेळातला
तोच सूत्रधार आहे.....
माऊली,पतिव्रता,सौभाग्यवती
त्यानीच शपथ बहाल केले आहेत...

विधवा, परितक्त्या,कॉलगर्ल,वेश्या आजही
तुझ्या जीवन कहाण्या आहेत..
डोळे उघडून निरखून पहा स्वतला,
अंगावरचे व्रण बाईपणाचे,
आजही तसेच आहेत

जग बदलले तरी तुझे अस्तित्व ठेवणेच आहे,
स्वाभिमानीच्या लढ्या पायी
रुकमीणी विडुला पासून
चारपावलं दूर आहे.....

बघ आता डोळे उघडून तू
तुझ्यासारख्या देहाचे भररस्त्यातून
निघताहेत नम धिंदोडे
पाशवी बलात्कारातून,
पाडले जावाहेत मुडदे
चिरली जात आहे तुझी मातृभूमी
तिरकामट्यांनी निर्लज्जपणे..
आणि
गुदमरवला जात आहे तुझा श्वास
पांचाली बनवून जननखान्यातून....

बघ बये आता
तुझा लढा तुलाच लाढावा लागेल,
तुझ्या नावानेच तुझा लढा
आता उभा कर
स्वताला जिजाऊ ,सावित्री,
वदतु नकोस,
रण रणत्या उन्हात तुलाच
कातळकोब बनावं लागेल....
तुझ्या सौंदर्यात,
आपली माय पाहणारा शिवबा
अन
तुझ्यासाठी बाप बनून हंबरडा फोडणारा ज्योतिबा,
कायदे मंत्रीपदावर,
लाथ मारणारा भीमबाबा अवतरणार नाही पुन्हा....

आणि
तुला लढायचाच नसेल तुझा लढा
तर
निवांत झोप तू
दुस-या कुशीवर परतून
त्यांना साजरा करुदे जल्लोषात
आंतरराष्ट्रीय महिला दिन...
मिस् वर्ल्ड आणा ब्युटीक्विनच्या
स्पर्धा भरवून

पण एक लक्षात ठेव
तुझे दार टोठावते आहे त्यांची मनस्मृती,
देव आणि धर्माच्या नावाने
तु धर्मभोळी बनू नकोस
तुझ्या गोंडस हत्येसाठी.....

विडुल कदम,
सावंतवाडी

तूच तुला पाहताना

घेतस तूच समजून नात्यातील अस्पष्टता
आणि विडवतेस पेटलेलाही जाळ
असंबद्धतेचा
स्वतःकडे लक्ष न देतां
स्वतःचे रूप न न्याहाळता
निवळ नात्यातील गोडवा
जपण्यासाठी
कधी करपलीस, कधी पोळलीस
तरी दाह शांत करण्याची
अपार आहे शक्ती तुझ्याकडे
म्हणूनच गमावतेस
तुझा स्वाभिमान
इच्छा नसतानाही इतरांच्या मर्जी
नुसार संस्कृती आणि संस्कार जपतेस
साठा झालेला आहे कला कौशल्यांचा
पण बसली आहे
त्यावर मर्यादेची धूळ
पण झटकून बघ कधीतरी एकदा
त्या धुळीखाली असणाऱ्या
सुगंधित कस्तुरीत
सापडशील तूच तुला पुन्हा नव्याने
आणि भेटशील न डगमगता
स्वतःला
कर तुझ्यामध्ये असणाऱ्या
कलांचे संगोपण
तुझ्यातील तिला आनंदी ठेवण्यासाठी
शोध सूर तुझ्याच गाण्याचे
अन् लयीतले शब्दही
नको चढू देवूंस काजळी
तुझ्या आयुष्याच्या तेजस्वी ज्योतीवर
कधीच घालवू नकोस तिचा
स्वाभिमान तूच तुला पाहताना

सौ. आर्या बागवे,
सिंधुदुर्ग

" गरूडभरारी नारीशक्तीची "

जन्मा आली कळले की |
आठ्या पडत कपाळी |
'दिवा' नाही दिला तिने |
जग तिलाच हेटाळी || १ ||

एकट्याने फिरायला |
होती बंदी घरातूनी |
'आत सातत्या' घरात |
भीती सदा मनातूनी || २ ||

परपुरूषासोबत |
नाही कधी बोलायचे |
रस्त्यातूनी चालताना |
नेत्रकाटे टोचायचे || ३ ||

अत्याचार झाला कधी |
दोष तिचा नेहमीच |
वासनांध प्रवृत्तीला |
निदोषत्व ही हमीच || ४ ||

नाही राहिली अबला |
सा-या भिंती झुगारूनी |
सर्व क्षेत्री अग्रेसर |
सारी भीती पळवूनी || ५ ||

आता रोखणे कठिण |
घोडदौड यशाकडे |
गरूडभरारी तिची |
उंच त्या आकाशाकडे || ६ ||

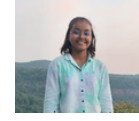
श्री.मंदार श्रीकांत सांबारी.
आचरा, ता. मालवण.

सावंतवाडीच्या आठवणी - भाग १

रविवार पुरवणी २५ फेब्रुवारी २०२४

मोठ्या प्रमाणात होत चाललेली निसर्गाची हानी, यामुळे आपण पुढील काळा विषयी चिंताग्रस्त आहोत. या परिस्थितीतून काहीतरी मार्ग निघावा आणि पर्यावरण संतुलन राखले गेलेच पाहिजे म्हणून झेंडूची फुले अभियान आणि निसर्गाची शाळा श्री.अण्णासाहेब साहेब जगताप, हिंगोली यांनी सुरु केले. या संकल्पनेमध्ये 'एकमुलतीसझाडे' हे अभियान सुरु आहे. त्याचेच एक अवनीने नुभवलेले वर्णन -

अवनी जगताप
वर्ग सातवा
छत्रपती नगर, हिंगोली

विज्ञान प्रदर्शनात 'एकमुल तीस झाडे' संकल्पनेचा तालुकास्तरावर पहिला नंबर आला. नंतर जिल्हास्तरावर सुद्धा पहिला नंबर आला आणि आता राज्यस्तरावर जायचे होते. म्हणून दहा दिवसांपासून तयारी चालू होती. सर्व बॅग भरल्या. प्रयोगाचे साहित्य सुद्धा घेतले. 50-60 झाडे, बिया, बॅग, टी. व्ही. चे साहित्य, माती, घर, विहीर, एक एक्कर शेती उभी करण्यासाठी जेवढे लागते तेवढे साहित्य हिंगोली वरूनच घेतले. 10 फेब्रुवारी ते 14 फेब्रुवारी पर्यंत विज्ञान प्रदर्शन होते आणि ते सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील सावंतवाडी येथे. दोन दिवस अगोदरच निघणे गरजेचे होते म्हणून 8 फेब्रुवारीलाच आम्ही सावंतवाडीला निघालो. मार्गदर्शक शिक्षक एन. टी. शिंदे सर आणि माझे वडील जिल्हा पर्यवेक्षक म्हणून होते मंग आम्ही सोबतच निघालो.

गाडी पूर्ण प्रयोगाच्या साहित्याने भरली होती. सकाळी दहा वाजता शाळेत शिंदे सरांना घ्यायला आलो तेव्हा देशपांडे सर, बोराळकर सर, काळबांडे सर, पत्की मॅडम आणि मुख्याध्यापक सी. के. देशपांडे सर यांनी पुष्पगुच्छ देऊन मला शुभेच्छा दिल्या. मंग आम्ही सावंतवाडीला निघालो. आम्ही आधी नांदेडला गेलो. तेथून लातूर मग सोलापूर, सोलापूरला आम्हाला पप्पाचे मित्र बालकल्याण अधिकारी प्रसाद मिरकले व सोलापूर सकाळचे प्रमुख प्रकाश संपूर्ण कर सर भेटले. आम्ही त्यांना भेटून सांगलीला गेलो. रात्री कोल्हापूर जिल्ह्यातील गडहिंग्लज जवळील गावात जायचे होते. शिंदे सरांचे मित्र राजेश सुतार सर यांच्या घरी मुक्काम होता. रात्री आमचा रस्ता चुकून आम्ही कर्नाटकात गेलो. पुन्हा महाराष्ट्रात आलो. दुकानावरील पाटयावर लिहिलेल्या भाषेवरून आम्ही कोठे आहोत हे कळत होते. रात्री दहा वाजता गाव शोधत शोधत पोहोचलो सुतार सरांनी एका गावाजवळच्या हॉटेलात जेऊ घातले.

सकाळी लवकरच आम्हाला सावंतवाडीला निघायचे होते. सुतार सरांनी आम्हाला त्यांच्या शेतामध्ये नेले. त्यांची शेती खूप चांगली होती, त्यांच्या शेतामध्ये हरभरा, तंबाखूची पिके, ऊस होती. मिरच्या तर वेगवेगळ्या होत्या. गावातील प्रत्येक घरावर मिरच्या वाळू घातलेल्या होत्या. सुतार सरांनी आम्हाला एक मिरची दाखवली जी 18 इंच लांब होती आणि या मिरचीचा भाव मुंबईला खूप जास्त असतो म्हणाले. 800 ते 1600 रुपये किलो पर्यंत. मी त्यातल्या काही मिरच्या घेतल्या घरी आणल्या. त्यांचे शेत खूप छान होते. घरी आल्यावर नाष्टा केला. सकाळी 11 वाजता तिथून निघालो.

जाताना आंबोली घाट लागला. खूप छान घाट. उंच उंच घाट खाली बघितले की बारीक बारीक झाडे दिसत होती खूप माकड या रस्त्यावर आम्ही एका ठिकाणी चहा घ्यायला थांबलो. बाजूला एक धबधबा होता. जेथे आम्ही खूप फोटो काढले. आम्ही त्या पाण्यात पाय पण बुडवले. आंबोली घाटावरून सगळी डोंगरे आणि धुके खूप छान दिसत होते. आणि अशा वातावरणात मका चाट खाल्ली. तिथं माकडे होती आणि त्यांपैकी एक माकड येऊन आमच्या तोंडाकडे पाहत होता. त्यासाठी सुद्धा कणीस घेतले आणि त्या माकडाला दिले. मस्त खात बसले.

संध्याकाळी पाच साडेपाच वाजता सावंतवाडीला पोहोचलो. पोहोचल्यावर आम्ही अगोदर आमचा रोल नंबर शोधला आणि आमच्या स्टॉलवर गेलो. तिथे प्रत्येक प्रोजेक्ट ला स्टॉल होते. बघितलं तर प्रोजेक्ट मोठा आणि स्टॉल छोटा होत होता. मागे एक टेबल ठेवला आणि त्यावर टीव्ही ठेवली. आम्ही घरूनच एक व्हिडिओ तयार करून नेला होता

तिथे लोक प्रयोग पाहायला खूप येतील सर्वांना तर प्रयोग सांगता येणार नाही म्हणून आम्ही एक व्हिडिओ घरीच तयार करून नेला. फोन टीव्ही ला जोडून करून त्याच्यावर आम्ही लावला. सावंतवाडी येथे जिमखाना मैदानामध्ये आमचं विज्ञान प्रदर्शन होतं आणि तेथून थोड्याच दूर आमची राहण्याची व्यवस्था होती.

राज्यस्तरीय विज्ञान प्रदर्शनाच्या उद्घाटनाला दीपक केसरकरजी शिक्षण मंत्री आले आणि मुख्यमंत्री एकनाथजी शिंदे सुद्धा ऑनलाईन जोडून होते. पण आमचा प्रयोग मांडणे चालू असल्याने मला उद्घाटन सोहळ्याला उपस्थित राहता आले नाही. मी तिथे हादग्याच्या भरपूर बिया नेल्या होत्या. त्या सर्वांना वाटल्या. हदगा झाड ज्याला पांढरी फुले येतात. ज्याचे आपण भाजी आणि भजी करतो. फुलं शरीरासाठी खूप छान असते

माझा प्रयोग हा शेतकऱ्यांसाठी होता. एका एकरामध्ये करण्याचा होता शेतकऱ्यांच्या जीवनातील एकाच वेळी नैसर्गिक आणि आर्थिक दुष्काळ निवारण करण्यासाठी होता. तर कोकणात जास्त शेत नसतात तर एक काकू मला म्हणाल्या " बाळा आमच्याकडे जास्त शेती नाही तर आम्ही काय करावे " मी म्हणाले " काकू मी मराठवाड्यातली आहे. आणि आमच्याकडे शेतकरी खूप आत्महत्या करतात आणि हा प्रयोग त्यांच्यासाठी आहे. काकूला म्हणाले " काकू मला ना गडहिंग्लज पासून खूप झाडे आणि शेती कमी दिसली. पण झाडे, फळ झाडे खूप आहेत आणि फळझाडे शेतात पिकवलेल्या पिकापेक्षा जास्त उत्पन्न देतात. हाच प्रयोग आहे. आम्ही येत असताना गडहिंग्लज पासून सिंगल रस्ता आणि दोन्ही बाजूने झाडेचझाडे, जंगलच जंगल आहे. खूपच छान वाटत होत.

एके दिवशी मला प्रवीण बांदेकर सर भेटायला आले. सर खूप मोठे साहित्यिक आहेत आणि साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त आहेत. असे मला पप्पांने सांगितले. ते सावंतवाडीला जोडून एक गाव आहे. त्या गावात आहेत. त्यांनी मला गिफ्ट म्हणून एक पेन पण आणले होते आणि घरी ये म्हणून घरी बोलवले सुद्धा ! आम्ही त्यांच्या घरी गेलो खूप बोललो. गप्पागोष्टी केल्या. त्यांनी मला त्यांचं लिहिलेलं पुस्तक दिले आणि त्यावर लिहिले होते की 'अवनी हिंस भेट' म्हणजेच अवनीला हे पुस्तक माझ्याकडून भेट आणि खाली सही म्हणजे ऑटोग्राफ सुद्धा दिला. पुस्तकाचं नाव ' हरवल्लेच्या पावसाळ्याचा शोध ' मी ते पुस्तक लगेचच वाचायला सुरुवात केली. काकूंनी मला काजूचा एक पुडा आणि आईस्क्रीम खायला दिले. खूप छान वाटलं. बोलत बोलत ते म्हणाले " तू जे काही पाहिले सावंतवाडीत, जे काही तुझा अनुभव आहे. ते घरी गेल्यावर लिही आणि त्याला नाव दे ' सावंतवाडीच्या आठवणी ' . त्यांच्या घरून निघताना आम्हाला त्यांच्या अंगणात एक आड दिसला. ज्या आडाला वरून लोखंडी झाकण होते. सरांनी सांगितले की तो जास्त खोल नाही. आम्ही त्याचेच पाणी पितो. मला खूप नवल वाटले. आमच्याही गावाकडे आमच्या वाड्यात पूर्वी असे आड होते पण आता ते बुजल्या गेले आहेत. मी पहिल्यांदा आड बघितला.

क्रमशः

सहलीचे फायदे

कु. वैष्णवी वसंत आंबेलकर,
इयत्ता- सातवी

सहल म्हटली की मज्जा येते. सहलीत खूप आनंद येतो. पण सहलीत जे सर्व बघतो ते आपण लक्षात ठेवले पाहिजे. पण काही मुले फक्त मज्जाच करतात. आपण जे काही पाहिले ते लक्षात ठेवत नाहीत. मग त्याचा फायदा तरी काय?

मग सहलीवरून आपल्यावर शिक्षकांनी आपल्याला विचारलं की सहलीत काय पाहिले त्यावर शिक्षकांनी प्रश्न विचारले तर त्याची उत्तर देता येत नाहीत. मग शिक्षक ओरडतात. पण काही मुले नीट शिवरायांनी केलेल्या पराक्रमाची माहिती मिळते शेवटी आणि किती किल्ले व कुठे बांधले आहेत याची माहिती मिळते ते पाहतात व ते डोक्यात ठेवतात. तिथे दिलेली सर्व माहिती लक्षात ठेवतात. सहलीचा हा फायदा असतो की तिथे खूप गोष्टी शिकायला मिळतात. वेगवेगळ्या वस्तू बघायला मिळतात. खूप चांगलं खायला मिळतं.

सहलीमध्ये विविध किल्ले व त्यांची माहिती मिळते. जसं की प्रतापगड, सज्जनगड अशा विविध किल्ल्यांची माहिती मिळते. शिवरायांनी केलेल्या पराक्रमाची माहिती मिळते. शिवरायांनी किती किल्ले व

कुठे बांधलेयाची माहिती मिळते. शिवरायांनी कोणत्या प्रदेशात कशाप्रकारे पराक्रम केले व पराक्रम करून कोणता किल्ला मिळवला याची पण माहिती मिळते. याशिवाय विविध ठिकाणांची माहिती मिळते. याशिवाय देवळात पण नेतात. देवांची पण माहिती मिळते. देऊळ कसे स्थापन झाले. पहिली मूर्ती कशी होती. देऊळ कुठे आहे वगैरे. देऊळ कधीपासून आहे हे सर्व सहलीमुळे समजते. सहलीला गेल्यावर आपले अजून ज्ञान वाढते. सहलीला गेल्यावर फक्त मज्जा करायची नाही. तर तिथे गेल्यावर सर्व नीट पाहायचं. त्याचा सर्व अभ्यास करायचा. आणि ते सर्व डोक्यात ठेवायचं असतं म्हणून आपल्याला शिक्षक सहलीला नेतात.

सहलीत आपण जे काही पाहिले ते आपण पुढच्या वर्गात गेल्यावर आपल्या नवनवीन मैत्रिणींना सांगता येते. आमची या ठिकाणी सहल जाऊन आली आहे. मी तेव्हा खूप मज्जा केली होती. मला सहलीला जायला खूप आवडते. तुम्हाला आवडते का सहलीला जायला?

सहलीची भीती वाटते

कु. पुर्वा सचिन जगदाळे,
इयत्ता- सातवी

गावातील जिल्हा परिषद मराठी शाळेतील मुलांची प्रत्येक वर्षी सहल जाते. सहलीमध्ये मुल खूप मज्जा मस्ती करतात. प्रत्येक मुलाल सहल आवडते. काही मुलांना प्रवास करायला आवडत नाही म्हणून त्यांना अस वाटत की प्रवासात आपलं काही बरवाडट झालं तर ... याची भीती प्रत्येक मुलाच्या मनात असते. पण काही मुलांना खूपच भीती वाटते. म्हणून ती मुलं प्रवास करण्यास खूप घाबरतात. म्हणून ती मुलं सहलीला जाण्यास घाबरतात.

अशी प्रवासाची भीती जर आपल्याला वाटली तर आपल्याला शिक्षणासाठी पण गावाबाहेर लांब कोठे जाता येणार नाही. काही मुलांना सहलीची भीती वाटते मग इतर मुलांसारखी आपल्याला मज्जाच करता येणार नाही. अनेक ठिकाणी फिराताच येणार नाही.

मुलांची सहल जाते तेव्हा काही मुले सहलीची भीती वाटते म्हणून सहलीला जात नाही. मग जी मुलं सहलीला जाऊन परत येतात तेव्हा ती सर्व मुलं सहलीमध्ये केलेली मज्जीमस्ती एकमेकांना सांगतात. तेव्हा सहलीला न गेलेली मुलं नाराज होतात. म्हणून सहलीची भीती वाटून आपल्याला सहलीमध्ये काहीच मज्जा मस्ती करता येत नाही.

ज्या मुलांना सहलीची भीती वाटते त्यांनी ती भीती विसरून जा. भीती वाटून आपण पुढे जाऊच शकत नाही. आपल्याला जर सहलीची भीती वाटली तर आपण संपूर्ण जगच फिरू शकत नाही.

सहल

कु. इशांत पागडे,
इयत्ता- सातवी

हिवाळा ऋतू, नजारा नयनरम्य दृश्यांचा तेव्हाच आखला बेत, हिवाळी सहलीला जाण्याचा

घेतला बरोबर एक सुंदर स्वेटर बर्फात खेळण्यासाठी घेतली स्केटिंग बांधून सगळं सहलीचं सामान झाली माझी तयारी हिवाळ्याच्या आठवणीत रमत ऐटीत चालली माझी स्वारी

हिरवीगार झाडे अन् गारेगार वारा कधी बरसतील त्या अमृतमयी बर्फाच्या धारा हिवाळी स्वप्नात रमता रमता उन्हाचेच उठवलं गारव्याची वाट बघता बघता घामानेच भिजवलं

शेवटी नाहीच आल्या बर्फाच्या धारा, आलो परत माघारी घरात पाउल ठेवल्यावर आल्या जोरदार धारा हसु आले स्वतः वरच मला, पण लगेचच गेलो खाली झेलुन अंगावर बर्फाच्या धारा, आता खरी सहल पुर्ण झाली

जागतिक महिला दिन

जागतिक महिला दिन आला आणि मी ठरवले सर्व बायकांना शुभेच्छा देऊ असे मनात म्हटले

आईला नव्हते बरे म्हणून डॉक्टरांना मी बोलावले त्या गडबडीत महिला दिनाचे राहूनच गेले

वहांचे गळे जड झाले ते शाळेत बाईंना उचलून दिले त्या गडबडीत महिला दिनाचे राहूनच गेले

शेजारच्या छोटीला रस्ते ओलांडून दिले त्या गडबडीत महिला दिनाचे राहूनच गेले

रात्री मात्र आठवण झाली मी शुभेच्छा पत्र बनवले आजीला देताच कळले नाही मला तिचे डोळे का पाणावले?

वेदान्त यशवंत पंडित,
सातवी

शाळेची सहल हवीच !

कु. वेदिका सुभाष मुलूख,
इयत्ता- सातवी

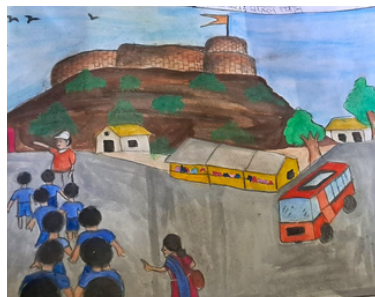

शाळा म्हटले की शाळेत अभ्यास, खेळ, सांस्कृतिक कार्यक्रम, आणि माझी आवडती सहल हे शाळेच्या भागात येतात. आमच्या शाळेची सहल आता महाबळेश्वर, प्रतापगड, सातारा, चाफळ, सज्जनगड या ठिकाणी गेली होती.

आम्ही सहलीत खूपच मज्जा केली. महाबळेश्वरला आम्ही सगळ्यांनी खूप सारी स्ट्रॉबेरी घेतली. त्यामुळे शाळेची सहल हवीच. आम्ही गाडीत खूपच मज्जा केली. गाण्यांच्या भेंड्या, शब्दांच्या भेंड्या, खेळत होतो.

आपल्या शालेय जीवनात सहली जायलाच हवी. आपल्याला अनेक वेगवेगळ्या ठिकाणी फिरायला मिळतं. अनेक गाडांची माहिती मिळते. आमची सहल रत्नागिरी दर्शन, कोल्हापूर दर्शन, इथे सुद्धा गेली होती. आम्हाला त्या ठिकाणची माहिती मिळाली. तेव्हा मी खूप खुश झालो. त्यामुळे शाळेची सहल हवीच!

कलांगण

कु. शमिका नयनेश मुलूख,
इयत्ता- सातवी